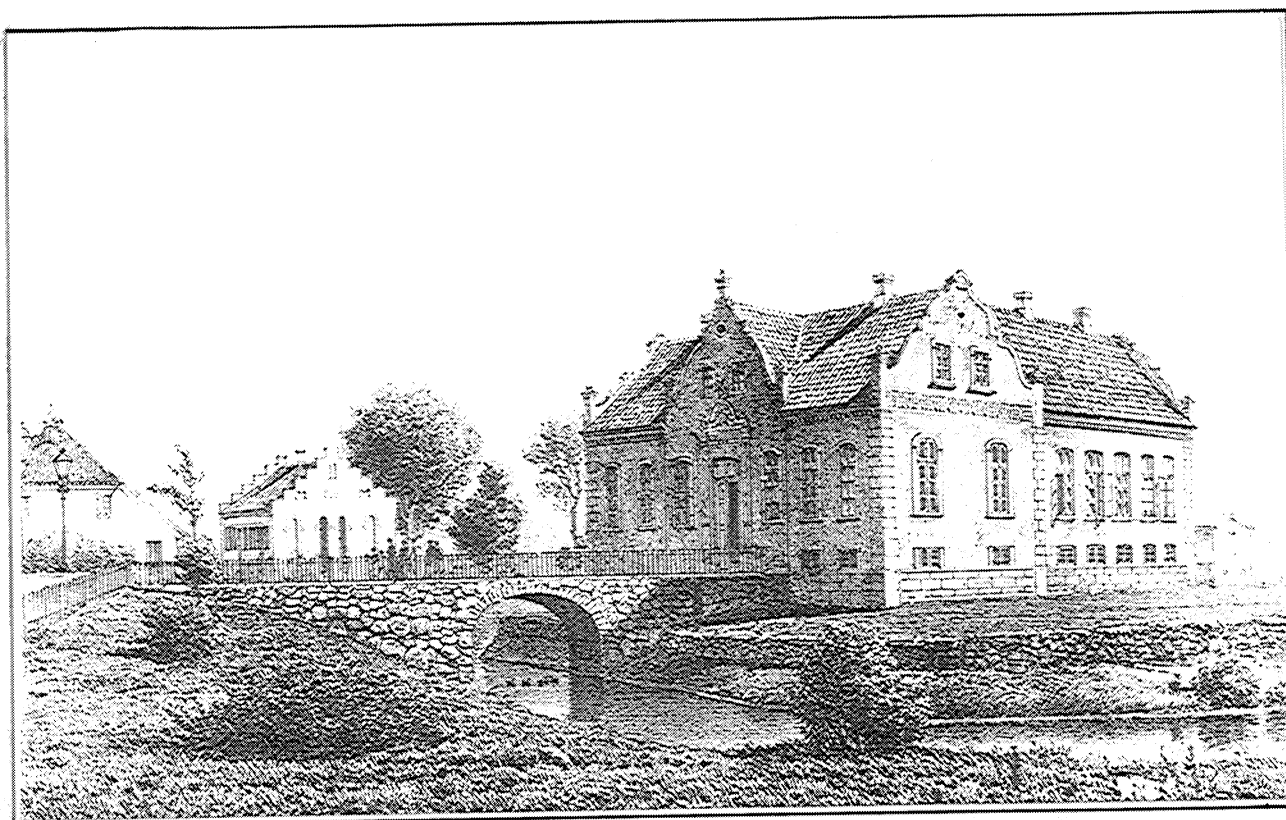

Kulturhistorie

Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt

Langeskov og Munkebo kommune



Skemaer og kort

1995

Forsidebillede: Vejrupgård

**Hovedgårdsregistrering
i Fyns Amt**

Skemaer og kort

Udgivet af: Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen
Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ
Telefon: 6556 1000

Kortmateriale:

Udgivet af **Fyns Amt**

Grundmateriale: KMS copyright

Tryk: Fyns Amt
ISBN 87 7343 221 0

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	side 1
Oversigtskort	side 2
Kommunekort	side 3
Rønningesøgård	side 5
Sellebjerg	side 17
Vejrupgård	side 29
Østergård	side 41

FORORD

Igennem de senere år har Fyns Amt arbejdet med registrering af de kulturhistoriske forhold vedrørende 123 fynske hovedgårde. Amtet er nu nået til at kunne offentliggøre resultaterne. Den foreliggende rapport er den første udgivelse i afrapporteringen af de kulturhistoriske undersøgelser.

Der udgives i alt 25 kommunebaserede skemarapporter, som formidler de grundlæggende kildeoplysninger, de vigtigste sammenfatninger samt væsentlige kort. Kun kommuner som rummer flere end 2 hovedgårde har deres egen rapport. Ullerslev er derfor trykt sammen med Nyborg, Nørre Aaby med Middelfart og Munkebo med Langeskov. Marstal -, Ærøskøbing -, Tommerup - og Vissenbjerg kommuner indgår ikke i afrapporteringen, idet de ikke rummer nogen hovedgårde. Til skemaerne er udarbejdet en særskilt nøgle, og derudover publicerer Fyns Amt en sammenfattende rapport og en planlægningsrapport. Skemaoplysningerne er indsamlet af Odense Universitet/Kerteminde Museum under ledelse af museumsinspektør, doktor phil. Erland Porsmose.

Det er Fyns Amts håb, at skemamaterialet kan blive til gavn for såvel forskere og lokalhistoriske interesserede, som offentlige administratorer mhp. planlægning. Skemaerne sammenfatter på systematisk måde al rimelig tilgængelig viden, sat op så oplysningerne bliver sammenlignelige fra hovedgård til hovedgård. Herudover er anvendt et stort fond af detaljerede og svært tilgængelige oplysninger fra Erland Porsmoses private kildeoptegnelser.

Nøglen forklarer punkt for punkt hvorfra skemaoplysningerne stammer, og hvori (de væsentligste) eventuelle kildekritiske problemer består. Derudover letter nøglen forhåbentligt forståelsen af det til tider ret indforståede fagsprog.

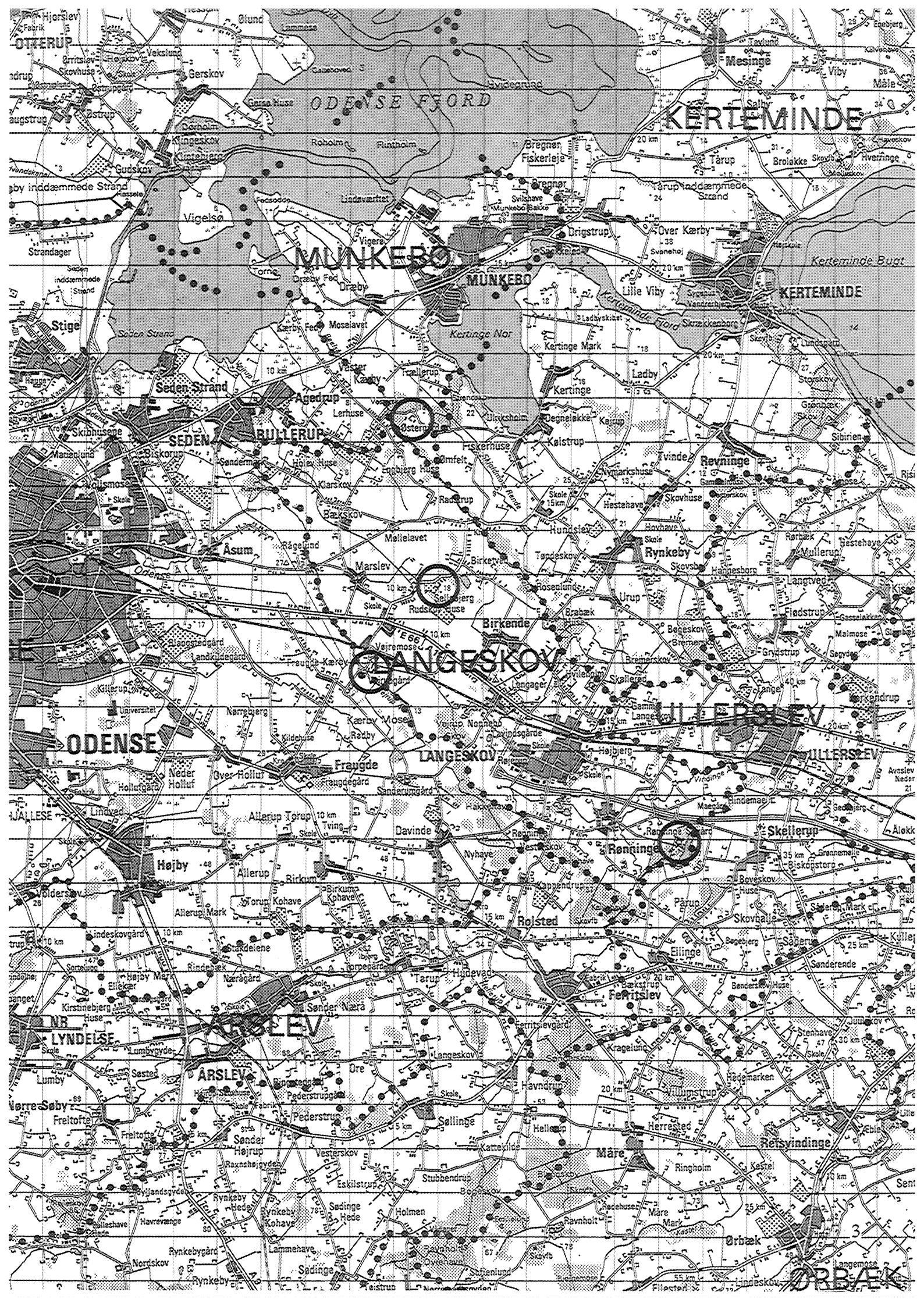
Det skal præciseres, at vurderingerne på skema 6 er udtryk for **en ren kulturhistorisk vurdering**, tilvejebragt på baggrund af skemaer og kort. Den er derfor ikke nødvendigvis udtryk for Fyns Amts endelige opfattelse af bevaringsværdierne og det planlægningsmæssige syn på de fynske hovedgårde.

Erland Porsmose har udarbejdet den endelige vurdering. Stud.mag. Dorte Nørregaard Madsen og museumsinspektør Ellen Dalsgård har indsamlet skemaoplysningerne samt udarbejdet udviklingsbeskrivelser efter 1800.

Redaktion cand.mag. Anders Myrtue



Langeskov og Munkebo Kommune



Rønningesøgård

Fyns Amt	Herred: Åsum	Kommune: Langeskov	Sogn: Rønninge
-----------------	------------------------	------------------------------	--------------------------

Navn: Rønningesøgård	Tidligere navn: Søgård
--------------------------------	----------------------------------

Bemærkninger: Rønningesøgård hed oprindelig Søgård, nævnt første gang i 1326 i formen Siøgård. Tilføjelsen Rønninge har den formentlig fået for at skelne den fra Søby Søgård. Landsbynavnet Rønninge er nævnt første gang i 1313 i formen Rynninge. Forledets oprindelse er uklar. Det kan dels betyde rydning, dels være afledt af oldnordisk hrynja, der betyder buldre frem, styrte ud. Ordet runi, der betyder orne, er også en mulig tolkning. Efterledet -inge er en entals bøjningsform.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: udflyttet landsbyhovedgård
--	---

Bemærkninger: Hovedgården blev udvidet på bekostning af jord fra Rønninge by i 1600-tallet.

Ejere: 1326 Niels Jensen Rønning ca.1400 Kronen 1577 Casper Markdanner 1684 Knud Sivertsen Urne 1715 Chr. Friis 1727 Chr. Sehestedt 1733 J. C. Rasch 1787 Chr. Lemvigh 1823 Ulrica Cathrine Rasch 1831 J. C. Mylius 1906 O. Bech 1913 P. C. Bille Brahe Selby 1985 Stig Bille-Brahe-Selby	Under stamhuset Rønningesøgård 1825-1906
--	--

Historiske tildragelser:

J. C. Mylius, der ejede Rønningesøgård fra 1831, var blandt de stænderdeputerede ved den første stænderforsamling i Viborg.

Fyns Amt	Herred: Åsum	Kommune: Langeskov	Sogn: Rønninge
-----------------	------------------------	------------------------------	--------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

- a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen består af to mindre fløje i det nordøstlige hjørne af anlægget. Avlsbygningerne udgør et større trefløjet anlæg, der sammen med hovedbygningen danner en lukket gårdsplads. Hele anlægget er omgivet af voldgrave.
- b. **Placering i ejerlavet:** Hovedgården er ikke udskiftet fra Rønninge by.
Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af eng.
Placering: Randplaceret. **Orientering:** Sø-orienteret.
- c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Hovedgården har som nævnt ikke noget selvstændigt ejerlav, men ligger sammen med Rønninge by. Det er derfor ikke muligt at udskille huse, hørende til hovedgården.

Driftsøkonomi

- a. **Areal år 1800:** 1008 ha *)

Antal marker:

heraf i årlig brug:

Bemærkninger: *) Incl. Rønninge by.

- b. **Dyrket areal år 1682:** 115 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 40

1. + 2. bon: 76

eng: 5

skov:

græs: 7

1688: skovskyld 5 skp.

Bemærkninger: 1682: 25 stk. malkekvæg, 14 ungnød.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Centralfyn/Østfyn. Moræneflade og hedeslette. Tunneldale flere steder.

Jordbund: Moræneler. Mange områder med sand.

Naturlig afgrænsning:

Rønninge Søgård er ikke udskilt som selvstændigt ejerlav fra Rønninge by.

Fyns Amt	Herred: Åsum	Kommune: Langeskov	Sogn: Rønninge
-----------------	------------------------	------------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har samme grundplan som o.1800. Voldgravene er bevaret. Endnu er voldsted i parken.</p> <p>Avlsgården er flyttet uden for voldgravene mod vest. Den består af flere større og mindre bygninger.</p>	X		X	<p>Østfløj 1596, nordfløj 1672. Ombygget i 1757. Restaureret i 1868.</p> <p>Bygget i 1932.</p>
<p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdet har samme udstrækning som før</p> <p>Allé bevaret ved indkørslen.</p>	X			Landskabelig have på 2 tdr.l.d.
<p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: Skovarealerne er bevaret, men udvidet en smule syd for hovedgården. De fleste vådområder er blevet opdyrket.</p>		X		
<p>Særlige relikter:</p> <p>Der er bevaret et voldsted i ejerlavet. Det ligger i det sydøstlige hjørne af ejerlavet.</p>	X			Voldstedet er ikke afmærket på kortet fra 1800.
<p>Arkæologiske interesser:</p>				
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne ved avlsgården er sket før 1884. På dette tidspunkt er den flyttet uden for voldgravene, men består af et stort 3-fløjet regelmæssigt anlæg. Ændringerne i ressourceområdet er hovedsageligt sket efter 1884.</p>				

Fyns Amt	Herred: Åsum	Kommune: Langeskov	Sogn: Rønninge
-----------------	------------------------	------------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1778	1838	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			72	38	38	38	34	39	45	
Bemærkninger:										

Fæstegodset

			1662	1688 ¹⁾	1778 ²⁾	1838	18	1903		
Tønder hartkorn			214	73	85	81				
Bemærkninger: 1) incl. fæstegodset til Ølstedgård. 2) fæstegods i Svendborg Amt ikke medtaget.										

			1662	1688 ¹⁾	1778 ²⁾	1838	18	1903		
Antal gårde			22	14	13	18				
Heraf i hovedgd. sognet			10	2	12	3				
Antal huse				12	3	37				
Heraf i hovedgd. sognet				5	3	16				
Fæsteenheder ialt				26	16	55				
Bemærkninger										

Godsfordelingen

			1662	1778 ²⁾	1838				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods			6	4	8				
Heraf samlinger på min. 3 gårde			2	1	2				
Antal egaliserede samlinger af gårde			0	0	1				

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Åsum	Langeskov	Rønninge

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Rønningesøgård nævnes allerede som hovedgård i 1326 med et tilliggende på 4 gårde og Bjerne Mølle. Allerede da benævnes gården Søgård, og den må altså være flyttet ud til sin nuværende plads ved søen. Gården kom siden til kronen, hvorfra den afhændedes i 1567 tillige med 4 gårde i Rønninge og 1 i Kappendrup. Gården genoprettedes herefter til hovedgård og udvidedes først i 1600-tallet med jord fra Rønninge by og Skellerup præstegård. Hermed nåedes et niveau på 38 tdr.htk. (1688), der herefter holdt sig stabilt. Endnu o.1760 lå en del af hovedgårdens jorder blandet med bøndernes, og dette problem klaredes først ved udskiftningen. O.1800 blev 3½ td.htk. bondejord drevet under gården.

Boniteten var i 1682 bedre end gennemsnittet, og der dyrkedes 115 tdr.ld.under hovedgården. Der var nogen eng og græs til gården, men kun ringe skov. Rønningesøgård har karakter af korngård. I 1682 var besætningen på beskedne 29 stk., hvoraf 25 malkekøer. Det tilliggende fæstegods på 5 gårde i 1567 øgedes fra 1580 til 1608 med yderligere 9 gårde, 3 huse og Holts Mølle i Rønninge sogn fra kronen. Herved nåedes et niveau på 20-30 gårde. Godset lå rimeligt arronderet, men der foretoges ingen egaliseringer.

I 1688 tilkøbtes Rønninge kirke. I 1798 opnåedes bevilling til at frasælge fæstegods uden at miste hovedgårdens sædegårdsfrihed.

O.1800 ejede Rønningesøgård Langeskov kro.

I 1785 besad Rønningesøgård 8 af 16 gårde og 19 af 25 huse i Rønninge by. Samtidig mageskiftede hovedgården sig til yderligere 4 gårde i byen, og alle 12 gårde egaliseredes.

b. Efter cirka 1800:

Rønningesøgård og Rønninge by havde o.1800 et areal på 1008 ha. O.1905 var Rønningesøgårds areal på 204 ha, hvoraf 193 ha var ager og 11 ha eng. Hertil kommer et skovareal på ca. 72 ha. I 1985 var arealet næsten uændret, nemlig 285 ha, hvoraf 194 ha var ager, 12 ha eng og 79 ha skov.

En del af fæstegodset, især det i Rønninge sogn, blev solgt fra o.1800. Det skulle være, fordi ejeren var blevet uvenner med fæstebønderne i sognet. I 1838 var der således 81 tdr.htk. tilbage, fordelt på 18 gårde og 37 huse. Det lå spredt i Kullerup, Ellinge og Skellerup sogne. O.1905 blev gården drevet af 15 faste folk og 6 daglejere.

Hovedgårdstaksten faldt en smule i løbet af 1800-tallet, men var i 1903 steget til 39 tdr.htk. Der findes umiddelbart ikke mange oplysninger om driften af gården i begyndelsen af 1800-tallet. Det oplyses dog, at der blev gjort forsøg på at dræne allerede først i 1800-tallet. Omkring 1905 var jorden delt op i 10 marker, hvoraf de 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 100 køer og 50 stk. ungvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 100 fedesvin.

Rønningesøgård havde også indtægter fra tiender. O.1905 var de ansat til 11 tdr.htk.

Rønningesøgård blev oprettet til stamhus i 1825. I anden halvdel af 1800-tallet begyndte økonomien at gå dårligt for stamhuset. I 1885 var gælden så stor, at besidderen søgte om og fik stamhuset under administration. Det lykkedes ikke at rette økonomien op i de følgende år, hvorfor den daværende besidder fik lov til at ophæve stamhuset i 1906. Rønningesøgård blev herefter solgt til anden side.

Fyns Amt	Herred: Åsum	Kommune: Langeskov	Sogn: Rønninge
-----------------	------------------------	------------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

Typologisk vurdering: stor interesse

1. Rønningesøgård nævnes allerede fra 1326. Den kom herefter under kronen og blev fæstegård. I 1567 genoprettedes Rønningesøgård som adelig sædegård. Den udvidedes o.1600 med jord fra Rønninge by. Hovedgården blev først endelig udskiftet fra landsbyen sidst i 1700-tallet. Rønningesøgård er orienteret mod en sø og har karakter af en korngård.
2. O.1600 udvidedes godstilliggendet til ca. 20 gårde i forbindelse med handler med kronen. Godset forblev på dette beskedne niveau, og først i 1785 egaliseredes Rønninge by. Godset tilkøbte Rønninge kirke.
3. Godsafviklingen startede allerede o.1800. Hovedgårdsejerlavet er intakt bevaret.
4. Den nuværende hovedbygning er fra 1500-1600-tallet.

Sammenfattende drejer det sig om en typeren anlægstype med en lang og rolig udvikling med enkelte udviklingsmæssige karakteristika. Den sene udskillelse af landsbyfællesskabet giver et særpræg.

Relikt-vurdering: stor interesse

1. Hovedbygningens fløje er fra 1596 og 1672. Voldgravene er bevaret. Avlsgården er nybygget og flyttet i 1932. Den store park og alleen er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Skovarealerne er bevaret, men de fleste vådområder opdyrket.
3. Særlige relikter: to voldsteder.
4. Arkæologiske interesser: -

12 = Kroyeagre Skift

Heedeager Skift

Niels Jørgensen

B

Vive Holme

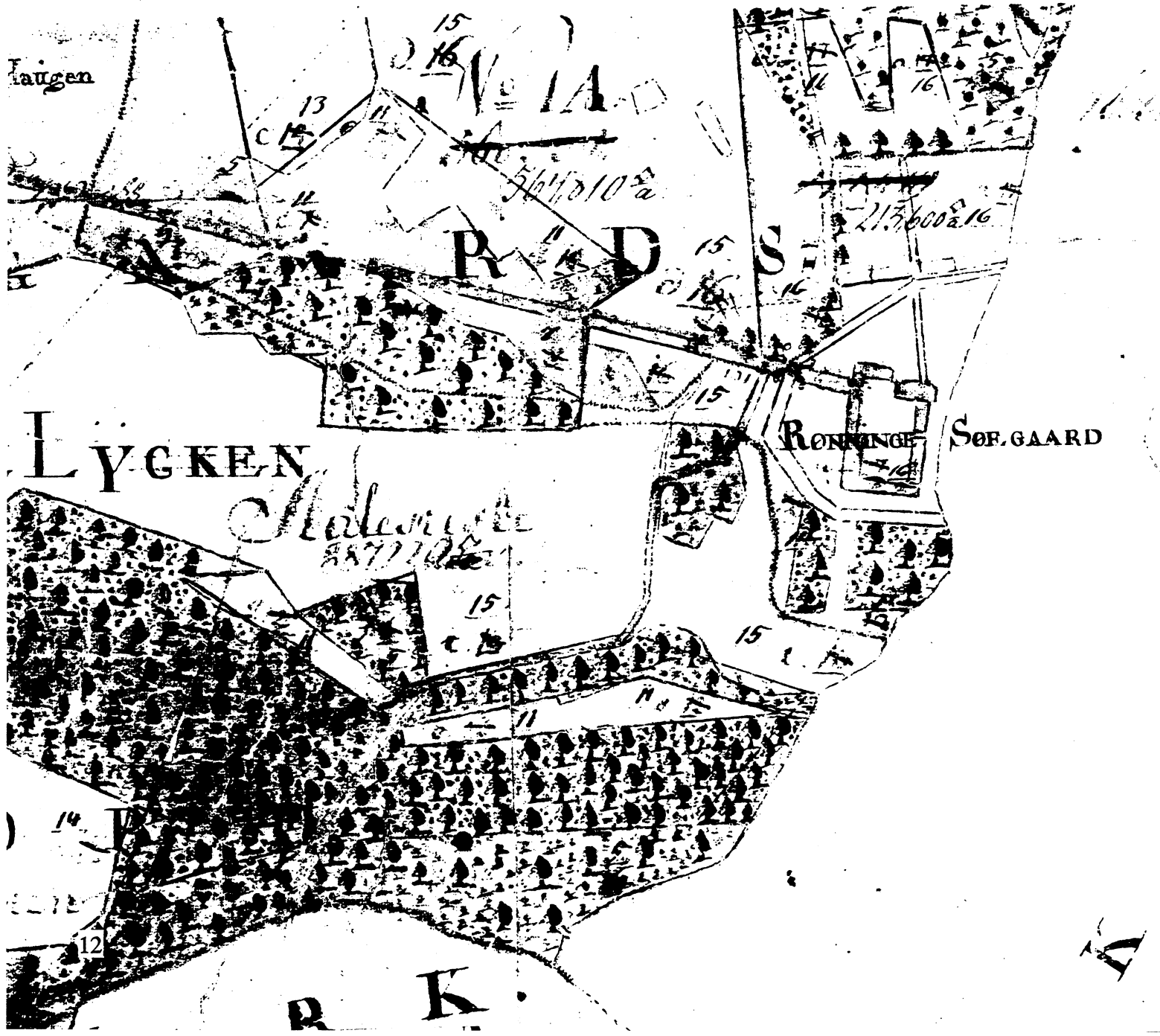
Hansen

510/18

Rede led. Agre

KORT 1

S O F G A A R D



Østfeldlundgård
dhus

Østninge Søgård

Søgård
Voldsted

Ålekisteskov

Ullerstev

Hindemæ

Skellerup

Biskopst

Skovballe

Grøfte
mølle

Såderup

Parup

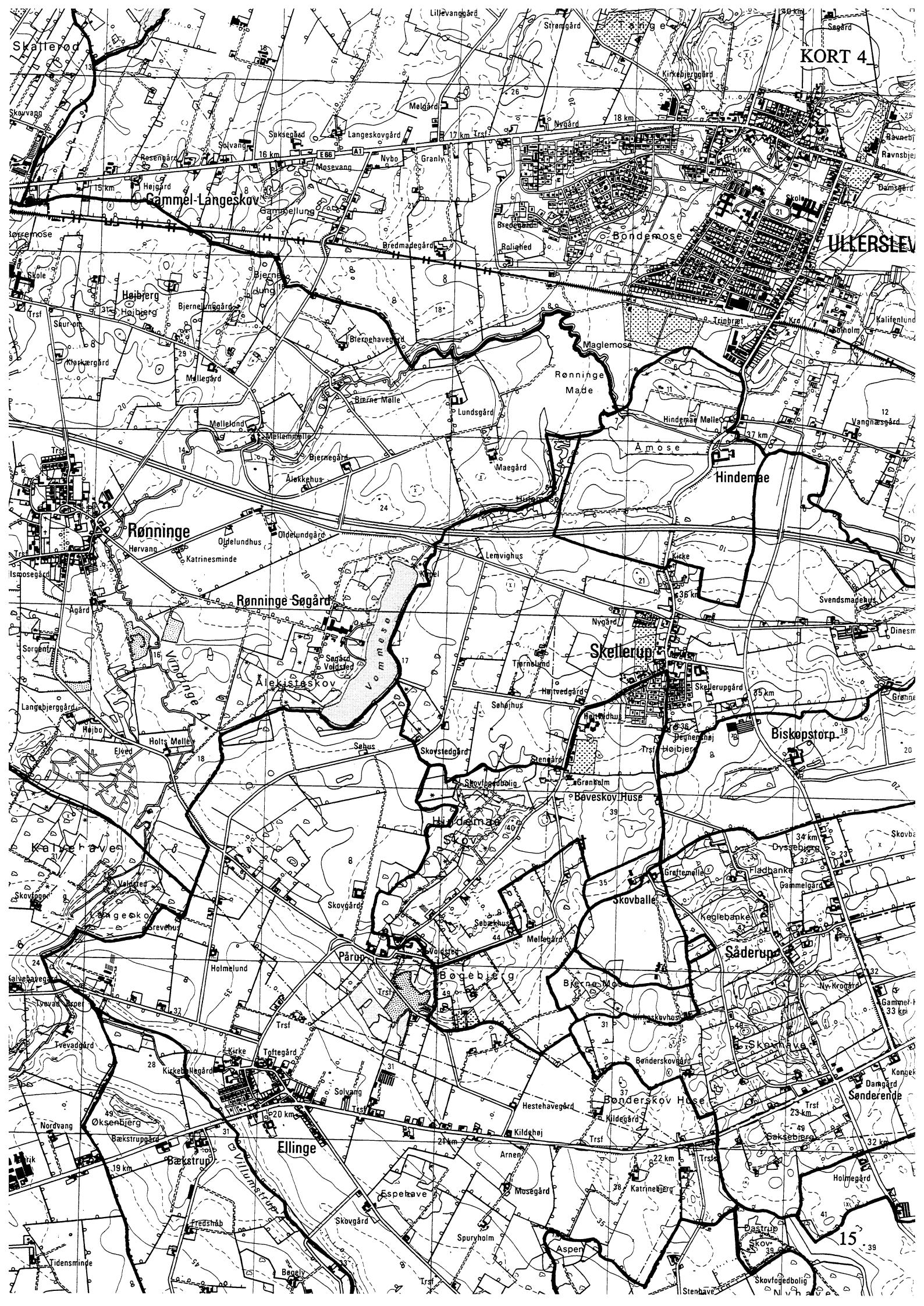
Mølle
gård

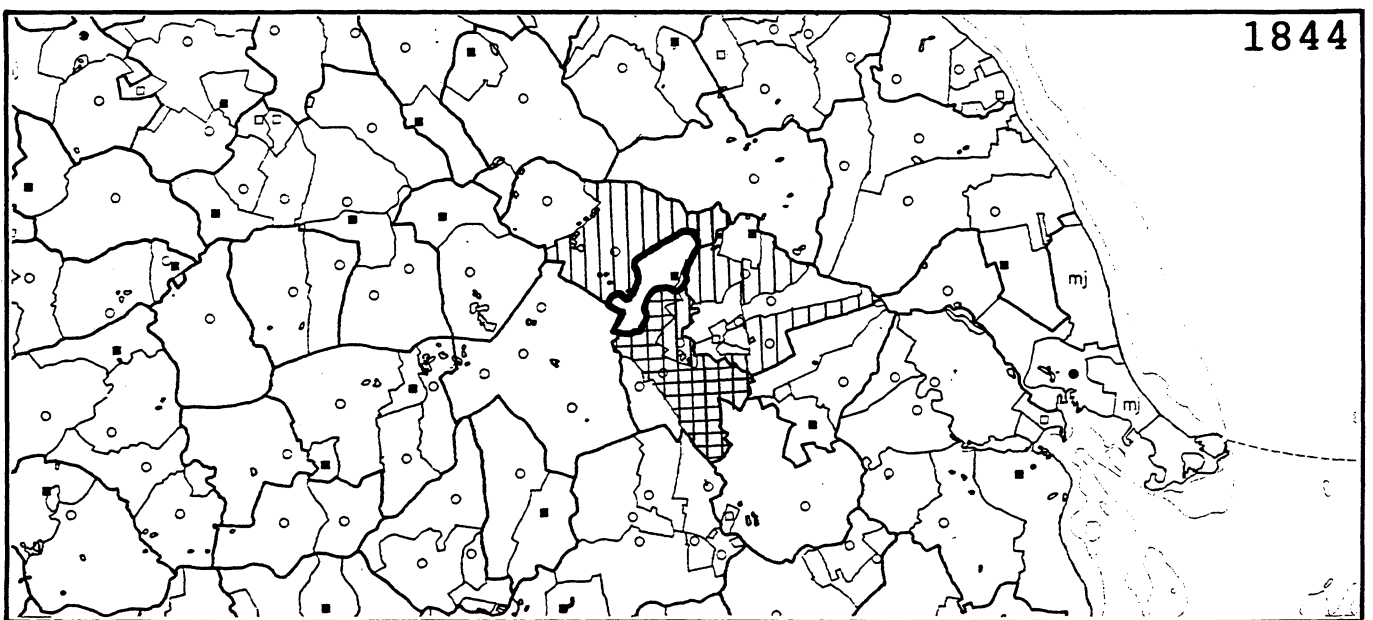
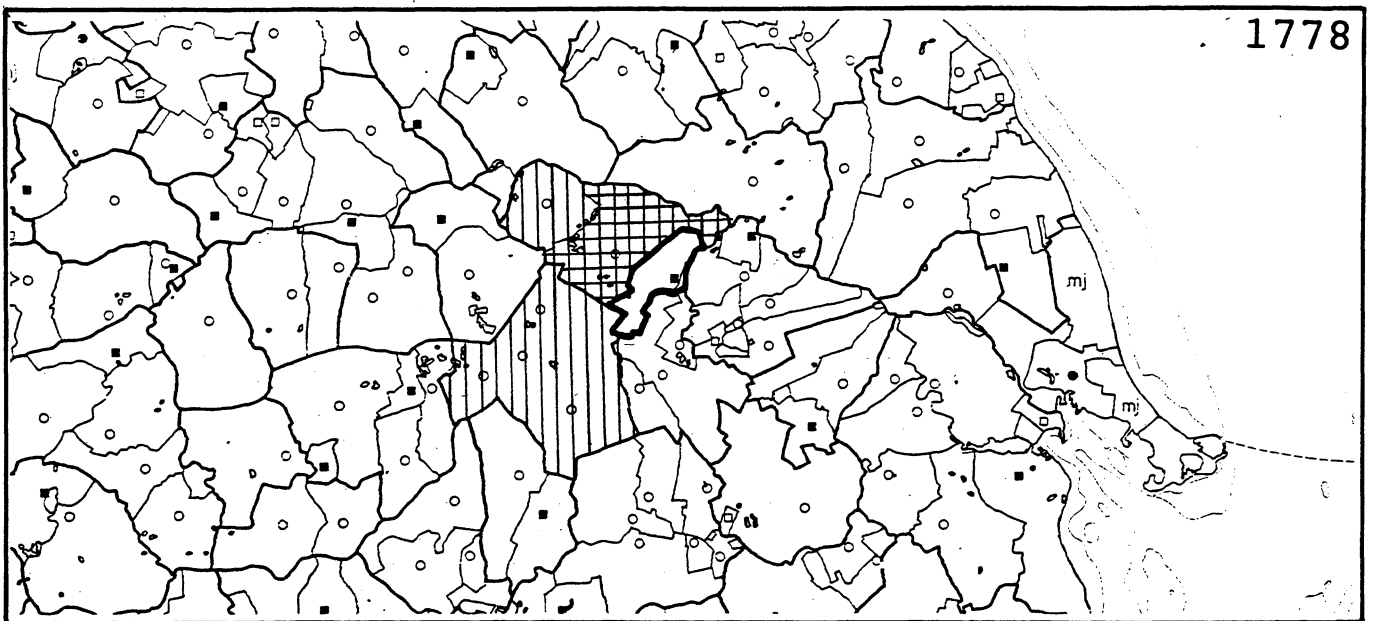
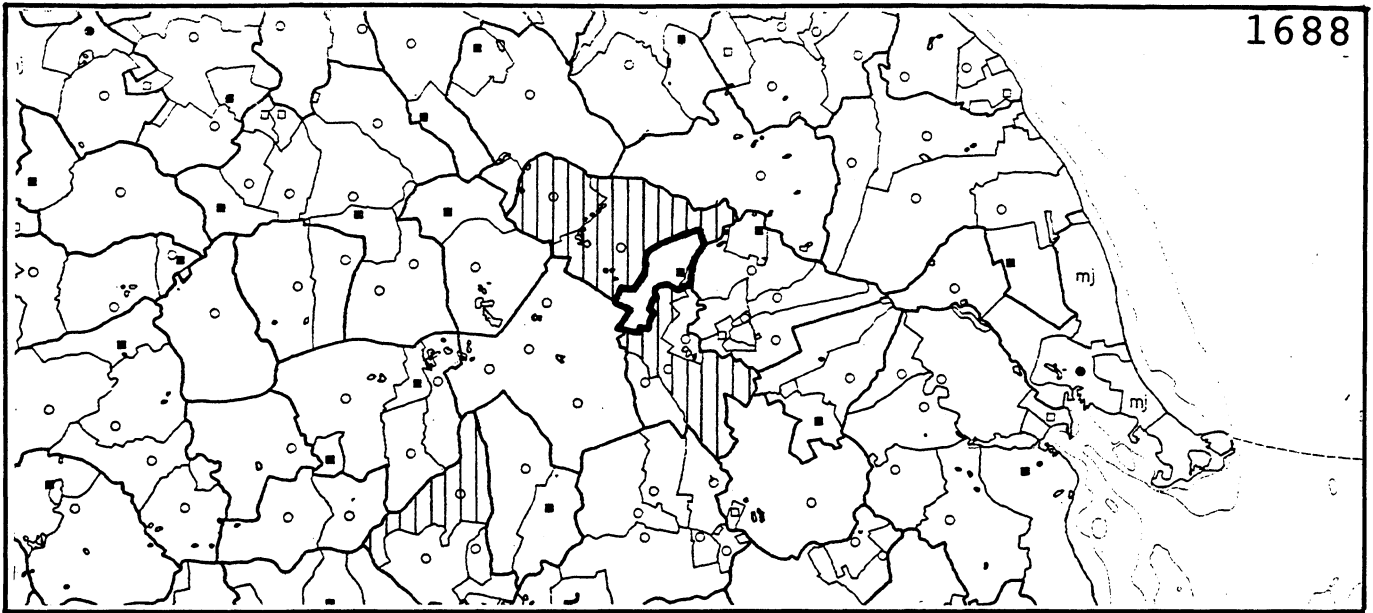
Ellinge

Bækstap

Rønninge







Sellebjerg

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Langeskov	Sogn: Birkende
-----------------	--------------------------	------------------------------	--------------------------

Navn: Selleberg	Tidligere navn:
---------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Selleberg er nævnt første gang i 1231 i formen Sællæbiargh.
Forledet er det gammeldanske sæbu, der betyder pil (træarten).
Efterledet er bjerg.

Anlægstidspunkt: midten af 1500-tallet	Anlægsform: landsbyhovedgård (nedlagt landsby)
---	--

Bemærkninger: Selleberg er oprindelig er udflytterbebyggelse fra Birkende.
I 1511 havde den 4 gårde, disse blev nedlagt ved hovedgårdens oprettelse.
I 1600- og 1700-tallet blev hovedgården udvidet ind i Birkendes ejerlav.
Ejerlavsgrænserne bærer præg af disse reguleringer.

Bebyggelsen Selleberg var oprindelig i kronens eje.

Ejere:

1540'erne Peder Ebbesen Galt	
1589 Lage Urne	
1629 Margrethe og Abel Norby	
1640 Margrethe Norby en part, Mogens Kaas en part.	
1654 Mogens Kaas eneejer	
1687 Jens Steen Sehested	
1696 Hans v.Løwenhielm	
1752 Morten Møller	
1767 Hans Møller	
1770 Peter v.Westen	
1774 Sophie Hedevig Juul	
1781 Anders Sehested	
1793 Jens Magnus Berg	
1811 Simon Hempel Ploug	
1815 C.R.Schurbart	1826 Jørgen Petersen Hvenegaard
1825 Staten	1985 S.Hvenegaard Lassen

Historiske tildragelser:

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Langeskov	Sogn: Birkende
-----------------	--------------------------	------------------------------	--------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen er et tre-fløjet anlæg, åbent mod sydøst, hvor den støder op til avlsgården. Sidstnævnte er et tre-fløjet anlæg, som sammen med hovedbygningen danner en lukket gårdsplads. Hertil kommer to mindre bygninger uden for anlægget.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af skov.

Placering: centralplaceret

Orientering: agerorienteret

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:**

Der er ikke aftegnet yderligere bygninger i ejerlavet.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 181 ha.

Antal marker: 3 store og 4 små

heraf i årlig brug: 3

b. **Dyrket areal år 1682:** 79 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 3 1. + 2. bon: 84 eng: 18 skov: 6 græs: 12

Bemærkninger:

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Østfyn. Moræneflade og hedesletter.

Jordbund: Blanding af områder med smeltevandssand og områder med moræneler.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset til nogen sider.

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Langeskov	Sogn: Birkende
-----------------	--------------------------	------------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Det er kun den sydlige fløj, som har bevaret samme grundplan. De to øvrige er revet ned. Mod vest ligger der et tårn.</p> <p>Avlsbygningerne har næsten samme grundplan som før. Mod nordvest er der dog opført et tre-fløjet anlæg.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke blevet ændret meget ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet er blevet udvidet mod sydvest.</p> <p>Skove og vådområder: Gærder bevaret ved skovarealerne.</p> <p>Ikke-ager arealer: Hovedparten af skovarealerne er bevaret, men vådområderne er opdyrket.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>		X		<p>1961-64. Hovedbygningen fra 1845 nedrevet og klokketårn er opført. Sydfløjen ombygget til hovedbygning.</p> <p>Opført o.1900 efter brand.</p>
	X			<p>Haven omlagt 1937.</p>
		X		
		X		
<p>Tidspunkt for ændringer: Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1884, dog var den trefløjede tilbygning til avlsgården opført før dette tidspunkt.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Langeskov	Sogn: Birkende
-----------------	---------------------------	------------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770 ¹⁾	1840	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			30	23	27	23	31	29	29	
Bemærkninger: 1) excl. 1 td.htk. skovskyld.										

Fæstegodset

			1662	1688	1770	1840	18	1903		
Tønder hartkorn			189	125	201	13				
Bemærkninger:										

			1662	1688	1783	1840	18	1903		
Antal gårde			22	18	25	0		0		
Heraf i hovedgd. sognet			5	4	4	0		0		
Antal huse				3	3	20		4		
Heraf i hovedgd. sognet				1	0	3		2		
Fæsteheder ialt				21	28	20		4		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1783	1840				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	11	12	4				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	2	4	0				
Antal egaliserede samlinger af gårde	0	2	0				

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 14	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
ugentlig	b) spanddage 2
	c) gangdage 4
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Langeskov	Sogn: Birkende
-----------------	--------------------------	------------------------------	--------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Selleberg synes i 1200-tallet at have været et anseligt krongods. Først i 1500-tallet var Selleberg en lille landsby på 4 gårde, af karakter som en torp udflyttet og udparcelleret af Birkende ejerlav. Inden 1589 var den lille landsby omdannet til en beskeden hovedgård, der ikke synes udvidet væsentligt frem til 1770.

I 1682 var det dyrkede areal på blot 79 tdr.land af forholdsvis ringe bonitet. Jorden dyrkedes i trevangsbrug. Til gengæld var der godt med eng, skov og græs til hovedgården, der i 1740 havde en besætning på 50 malkekøer. Godstilliggendet var sidst i 1500-tallet særdeles beskedent, men i 1607 erhvervedes 8 gårde fra kronen, heraf 7 i Birkende. I 1620'erne blev nabogodset Urupgård forenet med Selleberg, der herved nåede op på et tilliggende af ca. 20 fæstegårde. På dette beskedne niveau holdt godset sig frem til 1800. I 1740 lå der ikke færre end 3 vandmøller under godset. Det beskedne gods lå fortrinsvej i Marslev og Birkende sogne, og gårdgruppen i Marslev og Birkende var egaliserede i 1783. O.1800 erhvervedes ved mageskifte med Ulriksholm yderligere 5 gårde og 3 huse i Marslev sogn.

I 1796 tilkøbtes Agedrup kirke og 1831 tillige Kølstrup kirke.

b. Efter cirka 1800:

Selleberg hovedgårdsejerlav var o.1800 på 181 ha. Hundrede år senere var arealet næsten uændret, nemlig 184 ha, hvoraf 153 var ager og 26 skov. Geels skov var blevet købt til i 1841. Arealet steg en lille smule senere, så det i 1985 opgøres til 198 ha. Forøgelsen var sket på skovarealet.

Hoveriet blev afløst tidligt. I stedet for hoveri skulle fæstebønderne betale 6 rdl. pr. td. htk. Fæstegodset, der var på 201 tdr.htk. i 1770, blev solgt fra først i 1800-tallet, så det i 1840 kun bestod af 20 huse på i alt 13 tdr.htk. O.1905 blev gården drevet af 14 faste folk, 5 daglejere og 3 ekstra mand i høsten.

Hovedgårdstaksten holdt sig uændret i første halvdel af 1800-tallet. I 1770 oplyses det dog, at der foruden de 23 tdr.htk. også dyrkedes 4 tdr.htk. uprivilegeret jord. I 1903 var det samlede hartkorn på 29 tdr.htk. O.1770 var jorden delt op i 6 store og 3 små marker, hvoraf de 3 blev besået årligt. Besætningen var i 1787 på 59 køer, 23 stk. ungvæg og tyre, 24 får og 1 vædder, 4 grisesøer og 15 svin. I 1779-80 udførtes der større anlægsarbejder med jorden. Markerne blev indhegnet ved plantning af 556 piletræer, og der gravedes 500 favne dræningsgrøfter. O.1905 var jorden delt op i 7 marker, hvoraf de tre var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 70 køer og 17 stk. ungvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 45 fedesvin.

Selleberg havde som så mange andre hovedgårde opkøbt en del tiender. O.1905 ejedes Kølstrup kirketiende, Agedrup konge- og kirketiende og Davinde kongetiende.

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Langeskov	Sogn: Birkende
-----------------	--------------------------	------------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:**

stor interesse

1. Oprindelse. Selleberg er opstået ved nedlæggelse af en torplandsby på 4 gårde. Hovedgården er centralplaceret i sit ejerlav, der overvejende består af agerjord, men med betydelige eng og skov ressourcer.
2. Udvikling. Siden anlæggelsen har hovedgården kun foretaget beskedne udvidelser, og godstilliggendet balancerede i 1600-1700-tallet omkring de 200 tdr.htk., der krævedes til en komplet hovedgård. Først sent tilkøbtes kirker. Fæstegodset solgtes fra først i 1800-tallet.
3. Bygninger. Hovedbygningen nyopførtes o.1845. Avlsgården opførtes o.1900 efter brand.

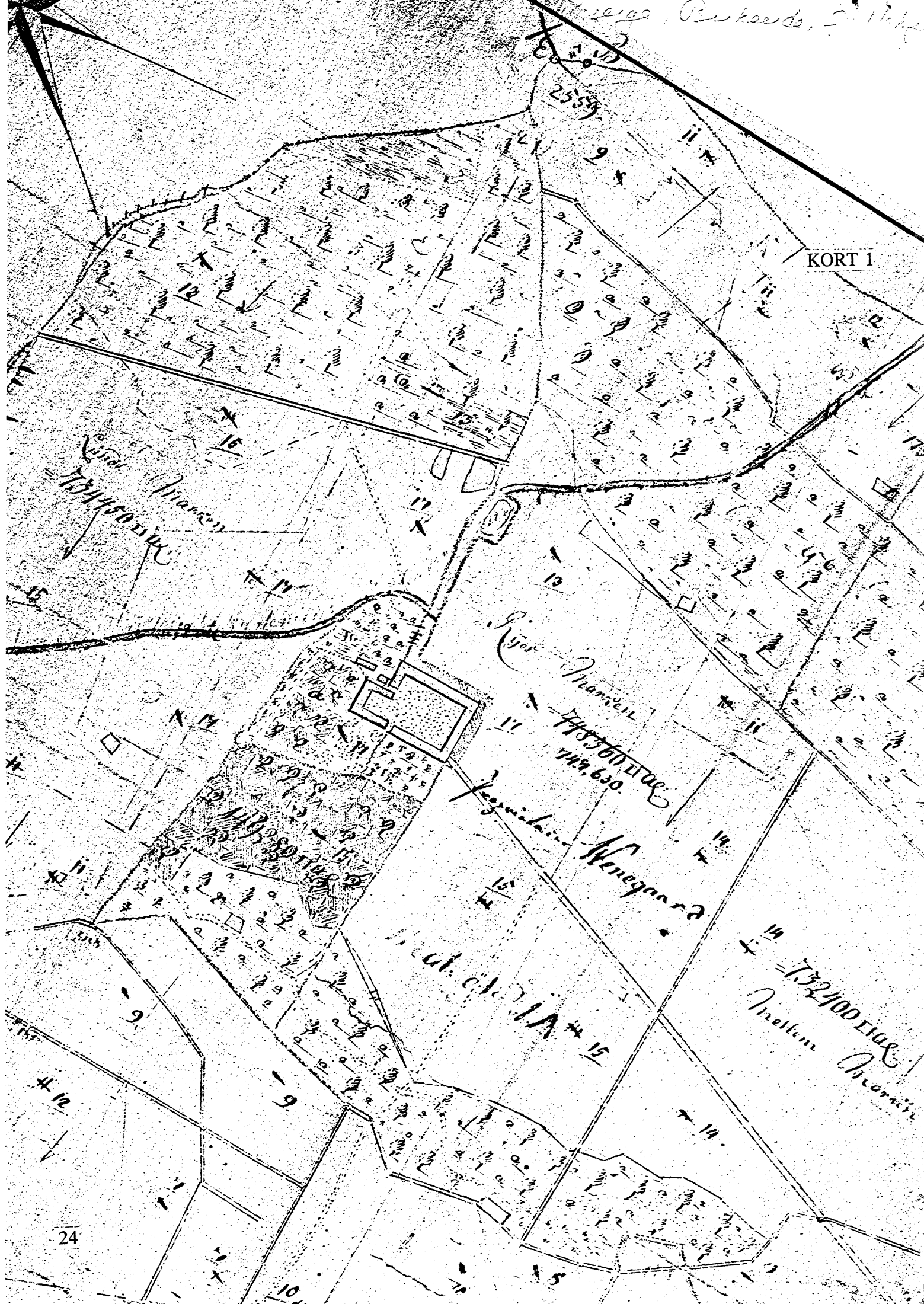
Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype, der i usædvanlig grad bevarede sin 1500-tals struktur, idet bygningsmassen dog er udskiftet i 1800-tallet.

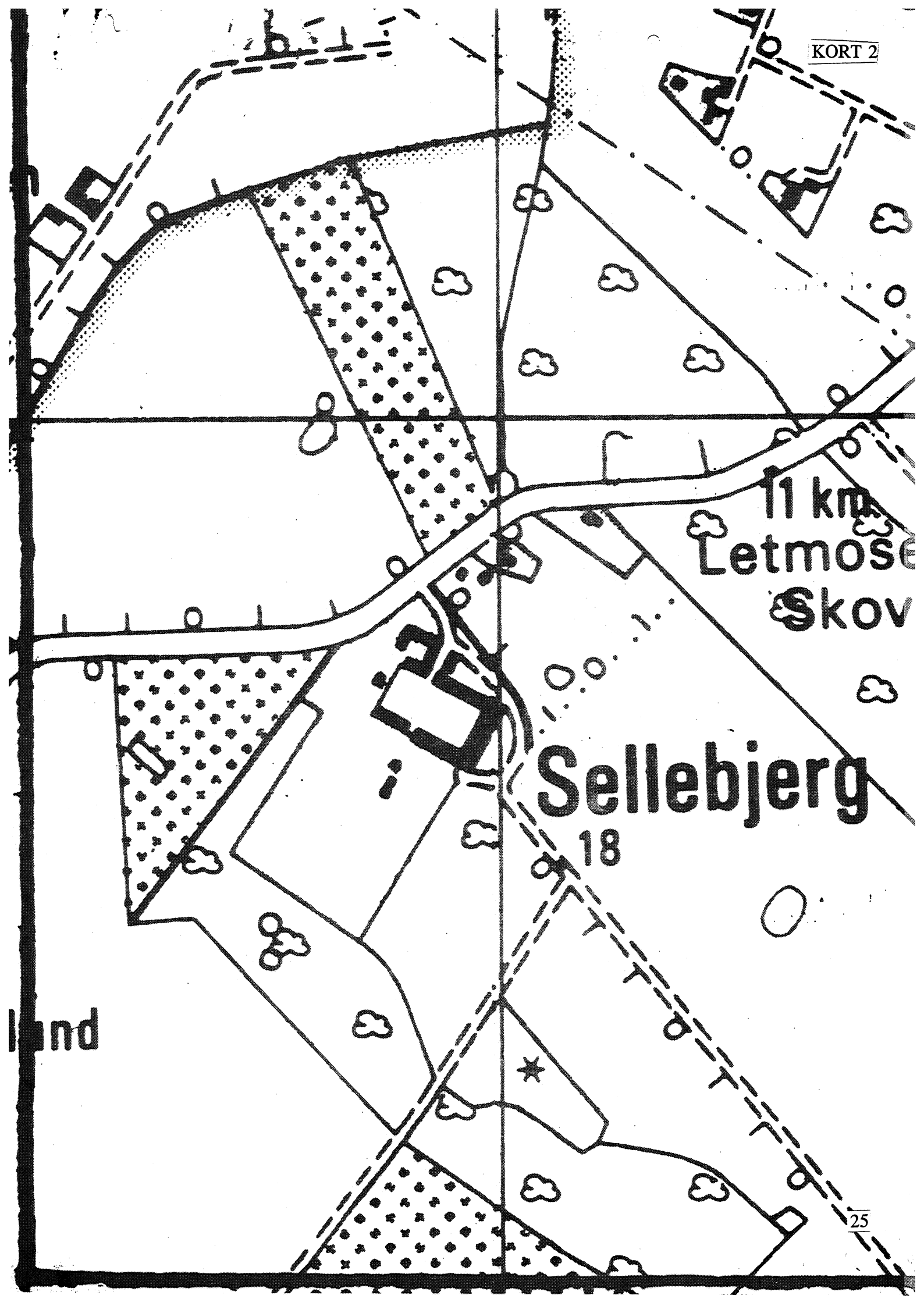
Relikt-vurdering: interesse.

1. Bygningerne er stærkt forandrede i 1800-1900-tallet. Avlsbygningen er nyopført efter en brand o.1900. Haveområdet er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke blevet ændret meget ved nybebyggelse, men vådområderne er opdyrket. Hovedparten af skovarealerne er bevaret.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: -

Prege, Ruskowde, 2. 1. 1874

KORT 1





11 km
Letmose
Skov

Sellebjerg

18

nd

Ulriksholm

Klarskov

Holev

Radstrup

Marslev

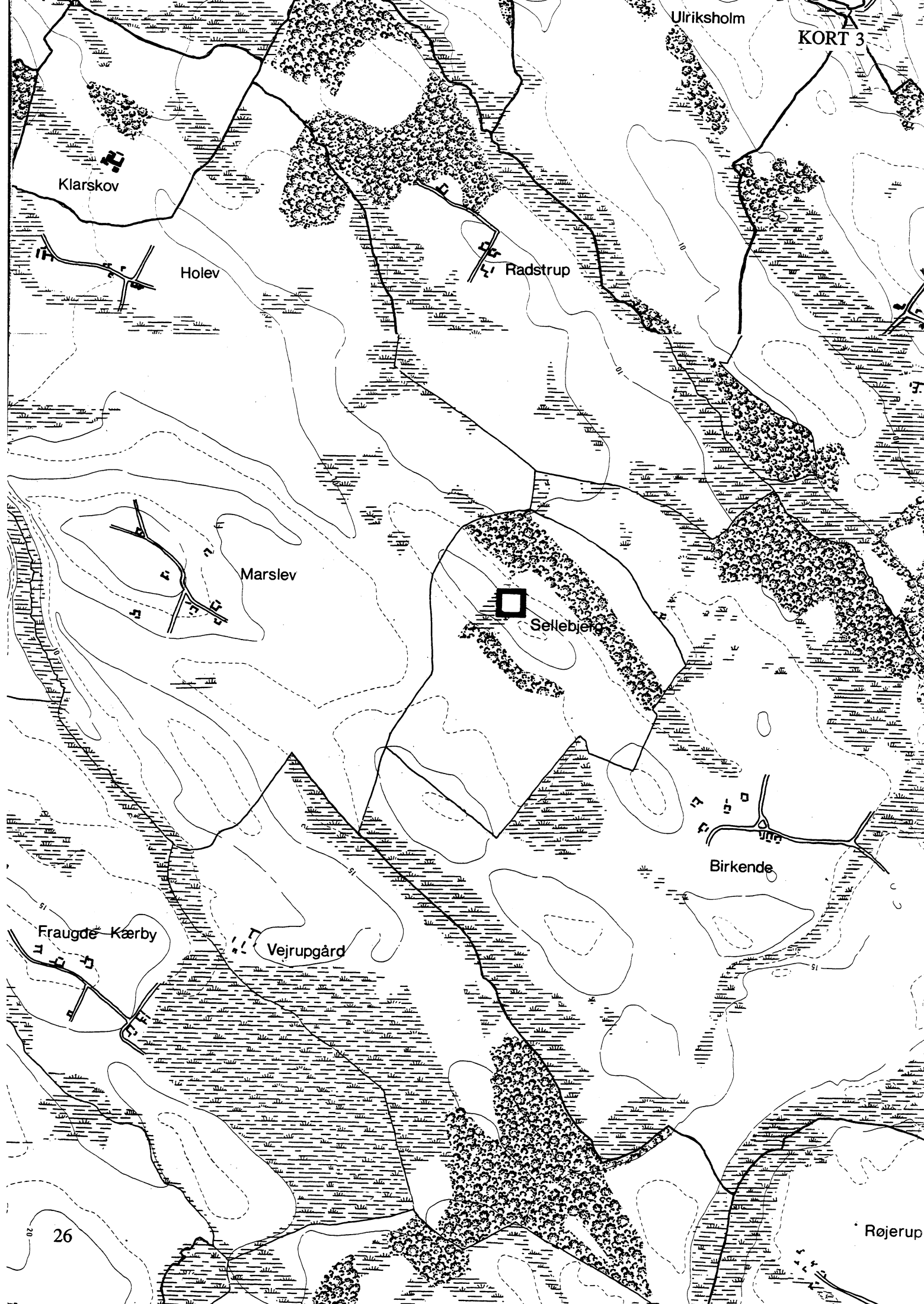
Sellebjerg

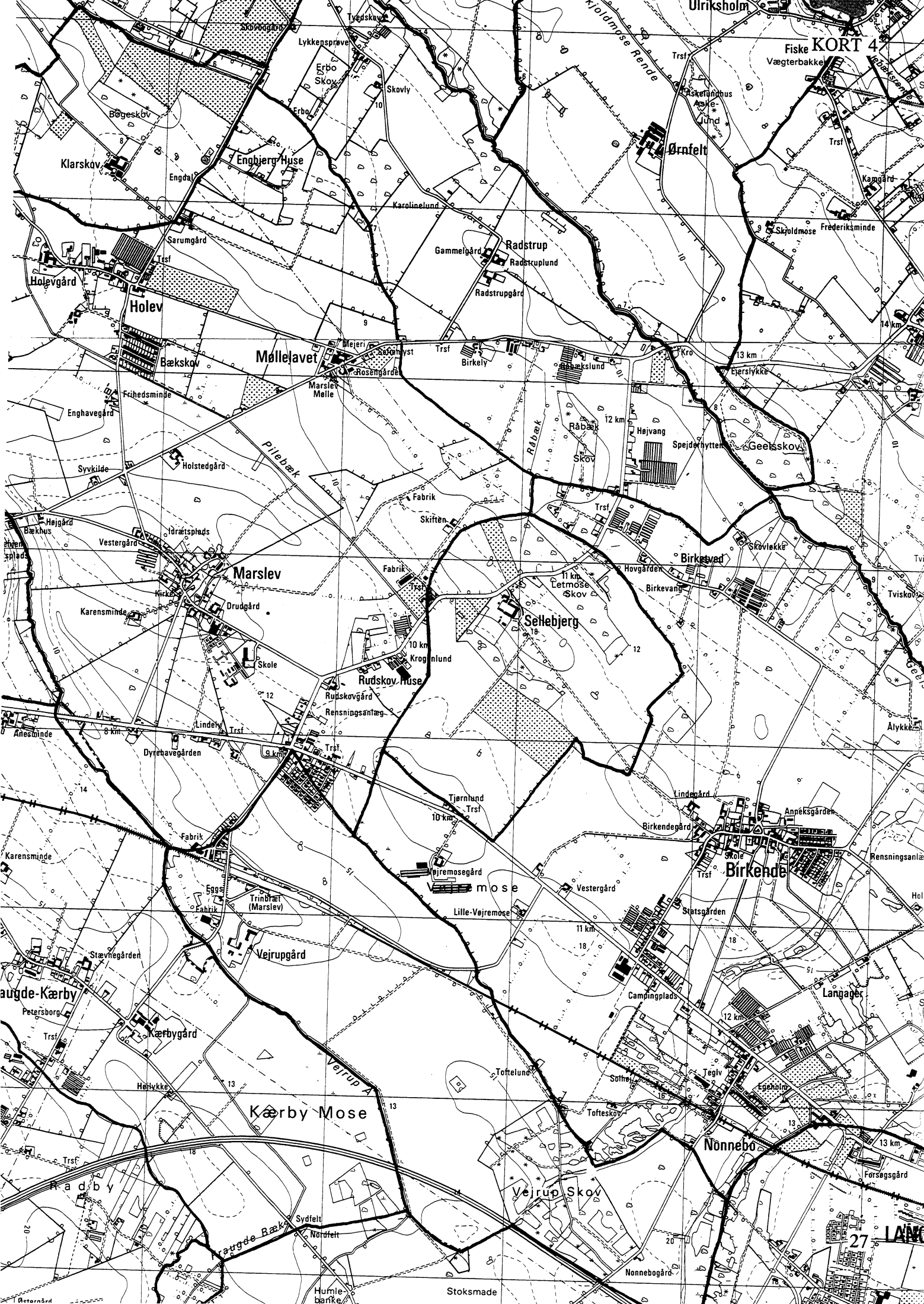
Birkende

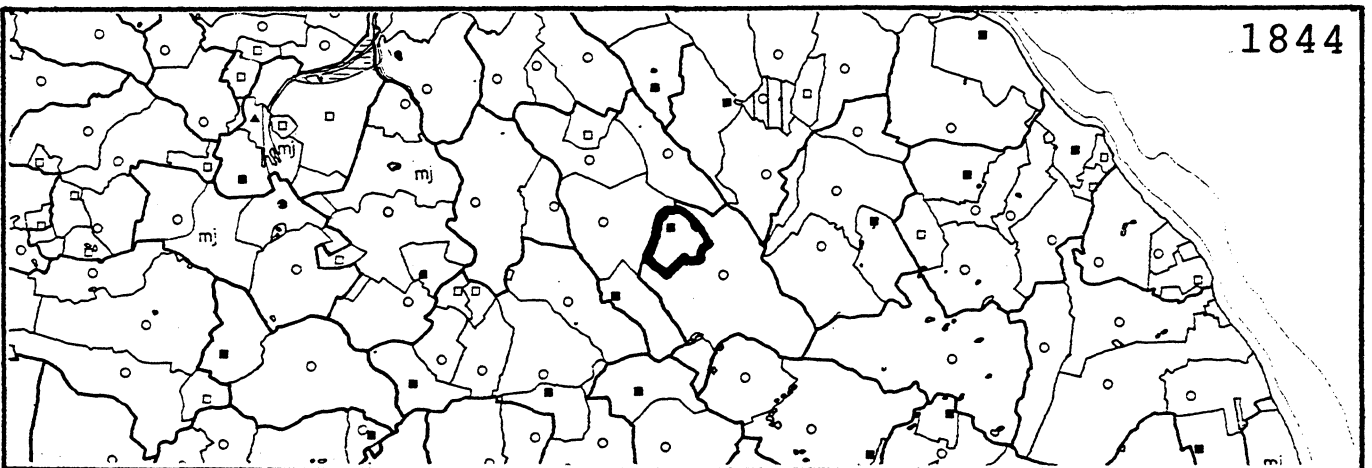
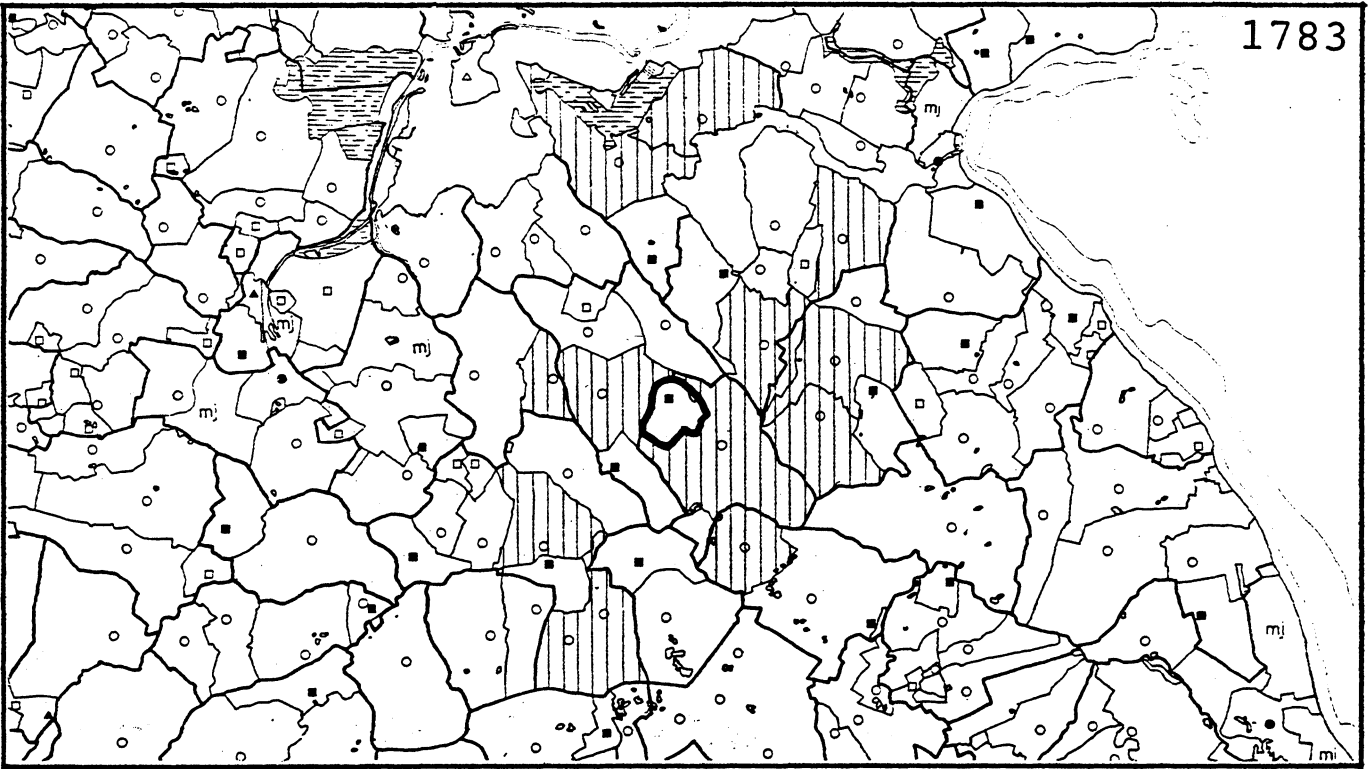
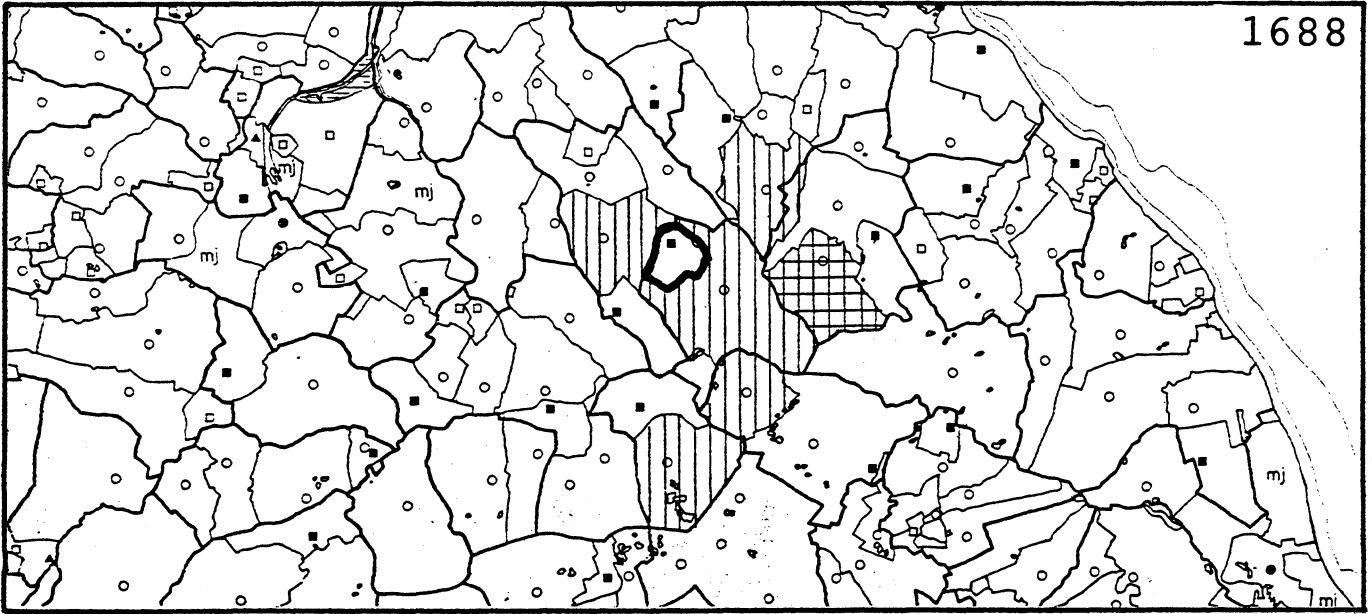
Fraugde-Kærby

Vejrupgård

Røjerup







Vejrupgård

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bjerger	Langeskov	Marslev

Navn:	Tidligere navn:
Vejrupgård	

Bemærkninger: Nævnt første gang med sikkerhed i 1437 i formen Wethorp, der menes at komme fra with-torp. Forledet betyder træ eller skov. Efterledet torp betyder udflytterbebyggelse.

Anlægstidspunkt:	middelalder.	Anlægsform:	enestegård.
-------------------------	--------------	--------------------	-------------

Bemærkninger: Vejrupgård er opstået ved rydning af skov i udkanten af Marslevs ejerlav. Mod de øvrige ejerlav er hovedgårdens ejerlav naturligt afgrænset.

Ejere:	
1300 Henrik af Greichen	Fælles ejer med nabogården
1458 Hans Foged	Sanderumgård 1885-1918
1494 Jens Stigsen Ulfeldt	
1627 Mogens Kaas	
1667 Hans Schrøder (v.Løwenhielm)	
1699 Hans Brockenhuus v.Løwenhielm	
1880 Sagførerkonsortium i Odense	
1885 S.Vind	
1918 P.Christiansen	
1920 Chr. Hansen Due	
1922 C.J.V.Perch-Nielsen	
1927 Th.J.Langkilde	
1943 J.Høyer	
1945 J.C.E.Simonsen	
1995 K.M. Simonsen	

Historiske tildragelser:
Hans Schrøder, der senere blev adlet under navnet Løwenhielm, gjorde sig bemærket som general under Den skånske Krig. Han deltog i 1678 ved erobringen af Rygen.

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bjerger	Langeskov	Marslev

Ejerlavet omkring år 1800

a. Hoved- og avisbygninger: Hovedbygningen er et lille tre-fløjet anlæg, åbent mod syd, og omgivet af brede voldgrave. Avlsbygninger ligger nord herfor og er et større uregelmæssigt trefløjet anlæg, åbent mod hovedgården. Hertil kommer nogle mindre bygninger.

b. Placering i ejerlavet:

Ejerlavets ressourcer: Blandingsøkonomi med ager/eng og skov.

Placering: Randplaceret

Orientering: Ager/eng-orienteret

c. Øvrige bygninger i ejerlavet: Der er aftegnet fire huse ude i ejerlavet. Det ene ligger mod nordøst (Myrenborg), det andet mod sydøst (Sophienlund), det tredje mod syd og det fjerde mod sydvest (Hansesminde). Hertil kommer to små bygninger ved indkørslen til Vejrupgård, som godt kan være et eller to huse. Umiddelbart vest for hovedbygningen ligger der en mølle.

Driftsøkonomi

a. Areal år 1800: 349 ha.

Antal marker: 4

heraf i årlig brug: 2

b. Dyrket areal år 1682: 132 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 65

1. + 2. bon: 77

eng: 34

skov:

græs: 0

Bemærkninger: Skovskylden var 1688: 1 td. 6 skp.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Sletten. Hedeslette mod syd. Moræneflade mod nord.

Jordbund: Overvejende smeltevandssand. Område med moræneler mod nord.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod nord og sydvest.

Fyns Amt	Hered: Bjerger	Kommune: Langeskov	Sogn: Marslev
----------	-------------------	-----------------------	------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har samme grundplan som før, men voldgravene er fyldt op.</p> <p>På den gamle avlsgårds plads ligger der kun to mindre længer, mens der er bygget et tofløjet anlæg mod nordøst.</p> <p>Kun det ene hus "Sophienlund" er bevaret. På møllens plads ligger der nu en fabrik.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret meget ved husbebyggelse nord og nordvest for hovedgården.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet har næsten samme udstrækning som før.</p> <p>Skove og vådområder: Gærderne i skoven "Vejrup Skov" er delvis bevaret.</p> <p>Ikke-ager arealer: Skovarealet er bevaret, men udvidet lidt. De fleste vådområder er opdyrket, men ved den østlige grænse er der særlige relikter: bevaret et.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X			<p>Hovedbygningen er opført først i 1600-tallet. Senere stærkt ændret.</p> <p>X Avlsgård genopført efter brand i 1948.</p> <p>X</p>
<p>Tidspunkt for ændringer: Den overvejende del af ændringerne i ejerlavet er sket efter 1884. Avlsgården lå dog på dette tidspunkt syd for den nuværende.</p>				

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bjerge	Langeskov	Marslev

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	17 70	1838	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			80	50	57	50	54	37	22	
Bemærkninger:										

Fæstegodset

			1662	1688 ¹⁾	17 76	18 38	1870	1903		
Tønder hartkorn			365	455	239	33				
Bemærkninger: 1) incl. fæstegodset til Hindemae.										

			1662	1688 ¹⁾	1776	18 38	18	1903		
Antal gårde			43	53	31	4				
Heraf i hovedgd. sognet			7	7	7	2				
Antal huse				23	4	31				
Heraf i hovedgd. sognet				3	0	10				
Fæsteheder ialt				76	35	35				
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	17 76	18 38			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	18	13	6			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	5	3	0			
Antal egaliserede samlinger af gårde	2	1	0			

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 26	
Hoveriets omfang pr. gs. gård: ugentlig	a) pløjedage b) spandage 2 c) gangdage 2½
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bjerge	Langeskov	Marslev

Udviklingsbeskrivelse**a. Indtil cirka 1800:**

Allerede o.1300 nævnes Vejrupgård som et stort gods, der pantsættes for 800 mark sølv. I 1400-tallet var hovedgårdens grund skilt fra som et frit enemærke. I 1664 vurderedes gården incl. møllen umiddelbart op til gården til 80 tdr.htk. Ejeren påstod dog, at 50 tdr. var mere rimeligt. O.1700 udvidedes ejerlavet med Nonnebogårds jord, i alt 9 tdr.htk.

I 1682 var det dyrkede areal på 132 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var fortrinlig, og der var megen eng og skov til godset. Under kvægpesten i 1746 døde 500-600 stk. kvæg på Vejrupgård med tilliggende bøndergods. O.1800 var det dyrkede areal øget til 348 tdr.ld. Vejrupgård har karakter af en enggård med o.1800 130 tdr.ld. eng.

I 1631 erhvervedes 9 gårde i Marslev og Birkende sogne ved mageskifte med kronen, og ved denne tid opførtes ny hovedbygning. Godsmassen lå i 1600-1700-tallet på 30-40 gårde, fortrinsvis i Marslev og Birkende sogne, hvor Vejrupgård i 1665 havde erhvervet jus patronatus. Godset var stort set ikke egaliseret.

Von Løwenhielm, der ejede Vejrupgård fra 1667, ejede herudover 5 hovedgårde på Østfyn.

b. Efter cirka 1800:

Vejrupgård hovedgårdsejerlav var o.1800 på 349 ha. Gården blev købt af ejeren af Sanderumgård i 1885. Herefter blev skovarealet og avlsgården Nonnebogård lagt under Sanderumgårds drift. O.1905 lå der således kun 220 ha under Vejrupgårds drift. Agerjorden udgjorde 193 ha og engjorden 16 ha. I 1918 solgte Sanderumgårds ejer Vejrupgård fra. Sanderumgård beholdt dog det meste af skovarealet, Nonnebogård og 85 ha af Vejrupgårds jorder. I 1985 opgøres arealet til 109 ha, hvoraf 101 ha var ager, 1 ha eng og 7 ha skov.

Hoveriet beløb sig o.1804 for en helgård til 49 spandage og 178 gangdage. Hovedparten af fæstegodset blev dog solgt fra allerede først i 1800-tallet. I 1838 var der således kun 2 gårde, 2 møller og 31 huse tilbage. O.1905 blev gården drevet af 2 faste folk, 6 daglejere og 6 polakker om sommeren. Folkeholdet var ikke så stort, fordi fodermesteren på Sanderumgård havde røgt og malkning i entreprise.

Hovedgårdshartkornet, der lå og svingede omkring de 55 tdr.htk., faldt til 39 tdr. htk. sidst i 1800-tallet. Det skyldtes de omtalte omlægninger i forbindelse med det fælles ejerskab med Sanderumgård. Efter adskillelsen i 1918 og overførslen af jord til Sanderumgård, faldt den yderligere. I 1956 opgøres den til 22 tdr.htk. Jorden var o.1770 delt op i 4 marker, hvoraf de 2 blev besået årligt. Besætningen var o.1804 på 100 køer plus tyre og stude, 50 får og 20 heste. Der var et godt tørveskær, en god jagt og et udmærket fiskeri bl.a. i voldgravene. O.1905 var jorden delt op i to 8 marksdrifter. I den ene var de 3 af markerne henholdsvis brak, kløver og græs. I den anden lå de 4 af markerne med kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 90 køer og 25 stk. ungvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 100 fedesvin. Vejrupgård havde o.1905 tillige Marslev og Birkende konge- og kirketiender.

Fyns Amt	Herred:	Kommune:	Sogn:
	Bjerger	Langeskov	Marslev

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

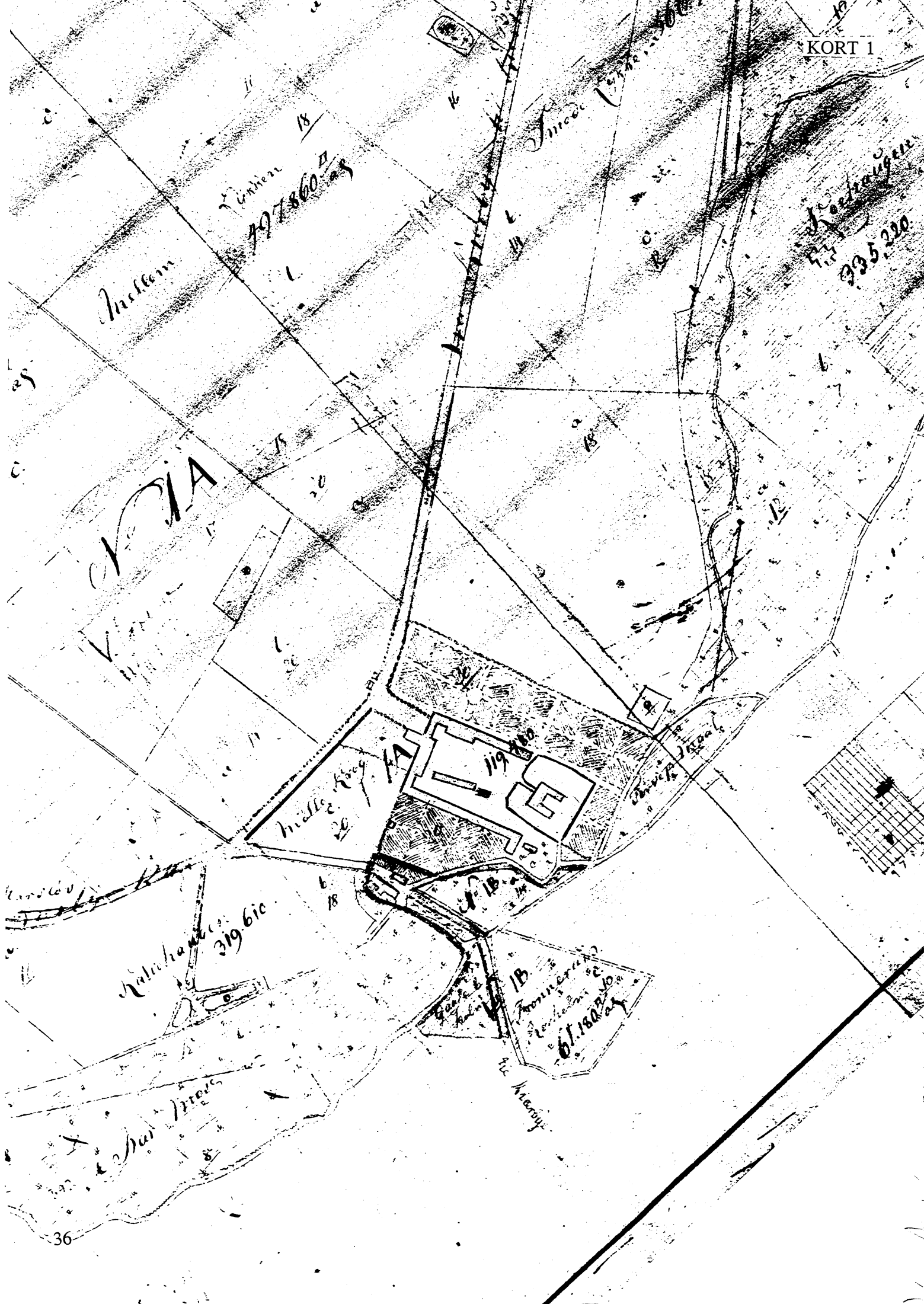
Typologisk vurdering: stor interesse.

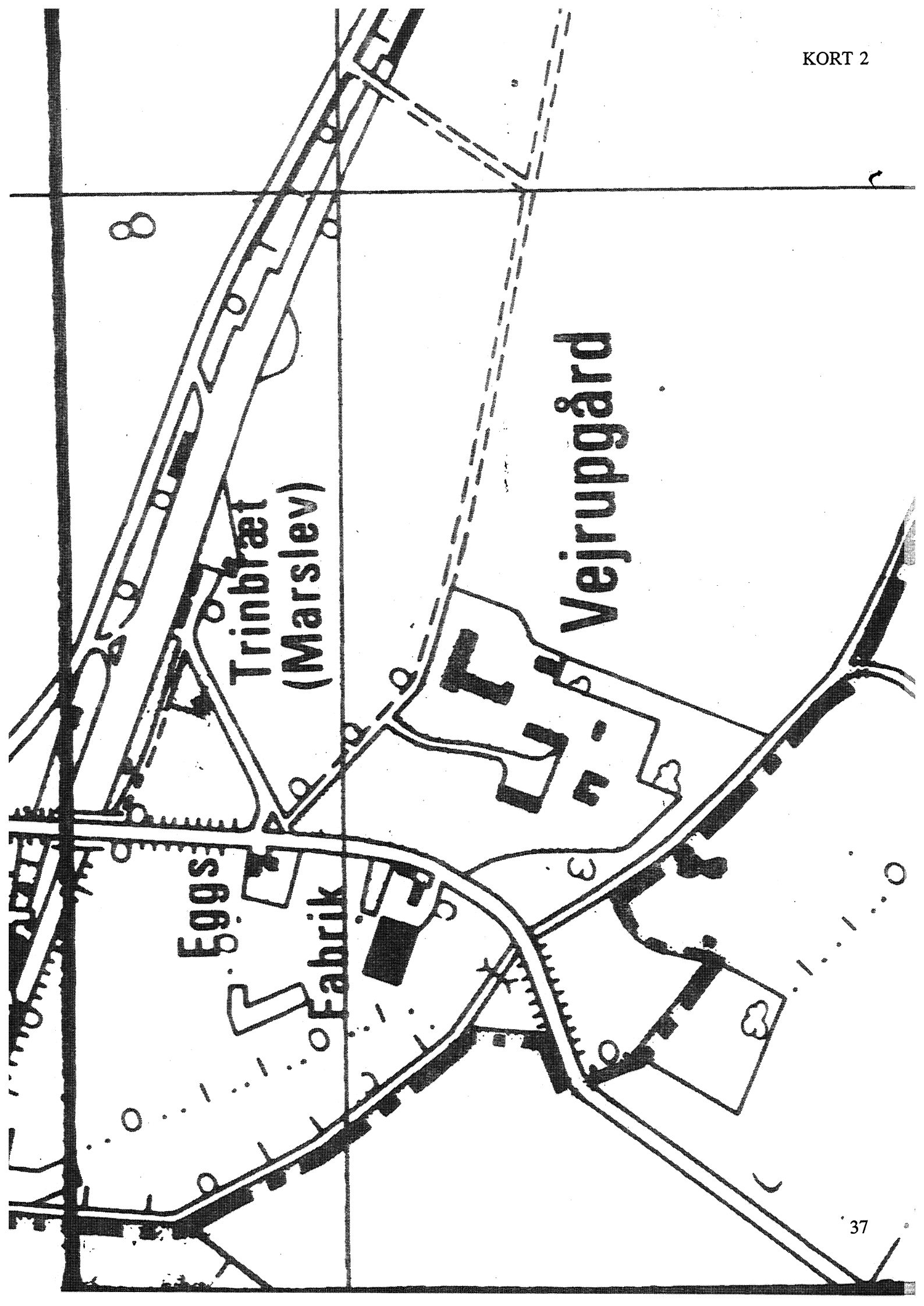
1. Vejrupgård rækker som hovedgård tilbage o.1300 og er hermed den adelige hovedgård på Fyn, der har den næstældste historie. Allerede i 1400-tallet var jorden udskilt i et enemærke, og i 1511 omtales hovbønder til Vejrupgård. Vejrupgård synes kun at have fået en mindre udvidelse efter middelalderen. Vejrupgård er randplaceret i sit ejerlav og orienteret efter store engarealer.
2. Godstilliggendet lå i nyere tid stabilt på en 30-40 gårde. Godset havde fra middelalderen egen mølle, og i 1600-tallet erhvervedes jus patronatus til to kirker. Fæstegodset afhændedes allerede først i 1800-tallet, og hovedparten af arealet lagdes efterhånden til nabohovedgården Sanderumgård.
3. Hovedbygningen er fra 1600-tallet. Avlsgården genopførtes efter brand i 1948. På møllens plads ligger der nu en fabrik.

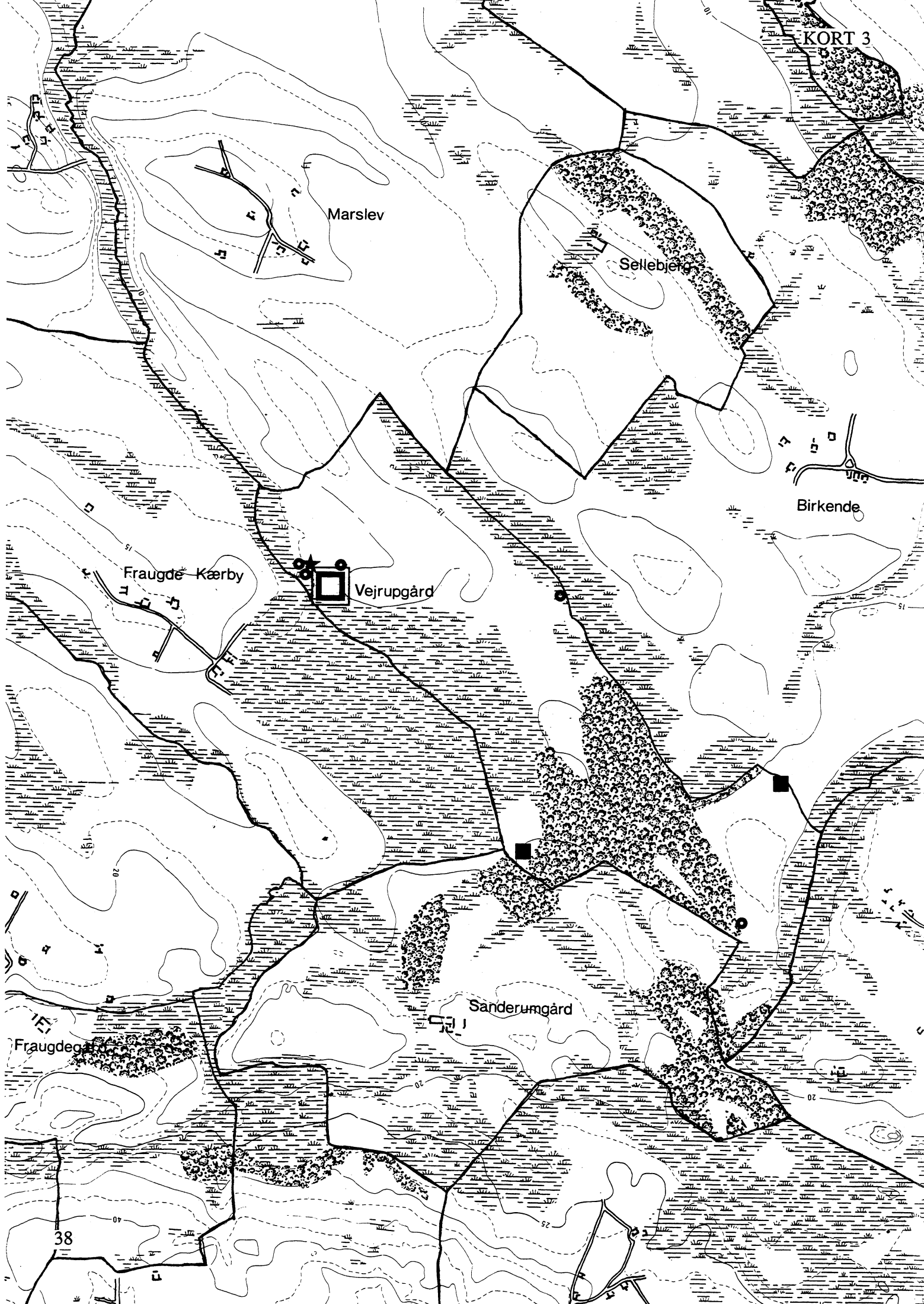
Sammenfattende drejer det sig om en hovedgård med en usædvanlig lang og rolig udviklingshistorie. Besiddelsen hævdede sig aldrig over middelklassen, og godset udparcelleredes kraftigt efter 1800.

Relikt-vurdering: interesse.

1. Hovedbygningen fra 1600-tallet er stærkt ændret. Avlsgården er nyopført i 1948. Møllen er erstattet af et fabriksanlæg.
2. Ejerlavet er noget præget af nybebyggelse. De fleste vådområder er opdyrket, men skovarealet bevaret.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: -







Marslev

Sellebjerg

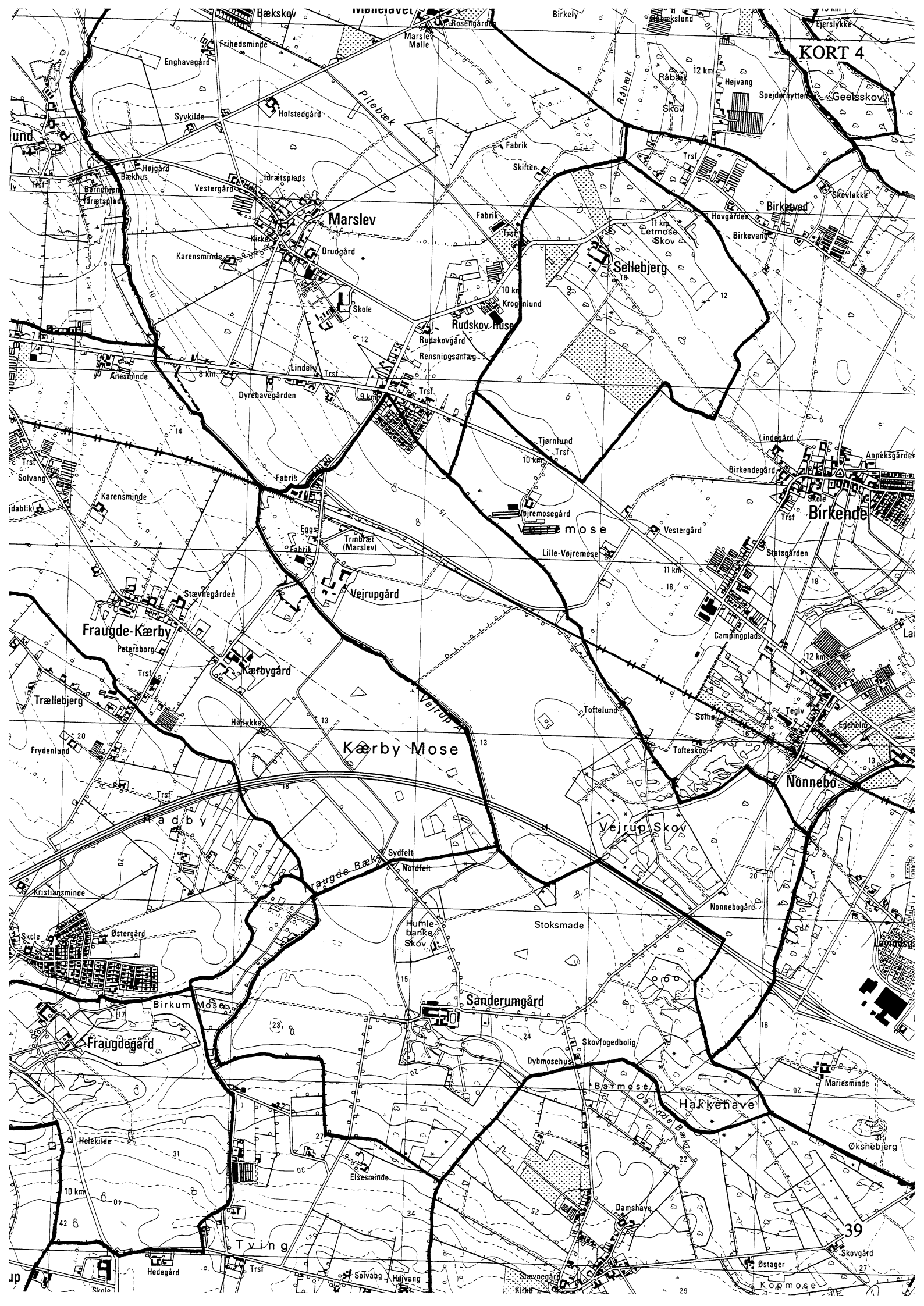
Birkende

Fraugde-Kærby

Vejrupgård

Sanderumgård

Fraugde



Marslev

Sellebjerg

Rudskov Huse

Birkende

Fraugde-Kærby

Kærby Mose

Nonnebo

Fraugde Bæk

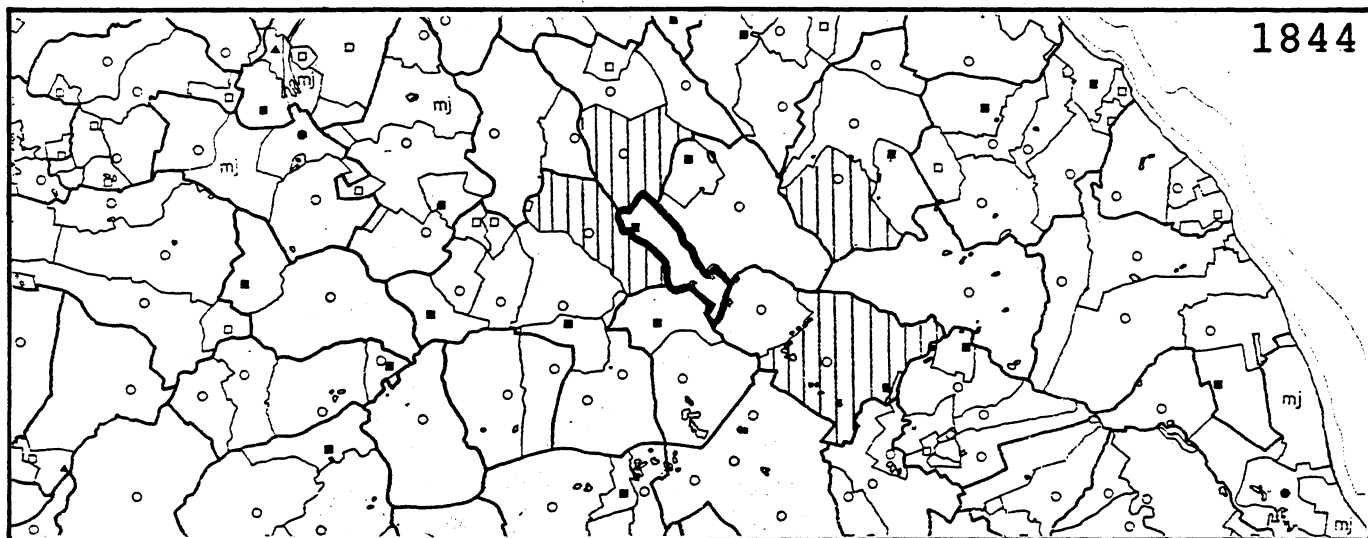
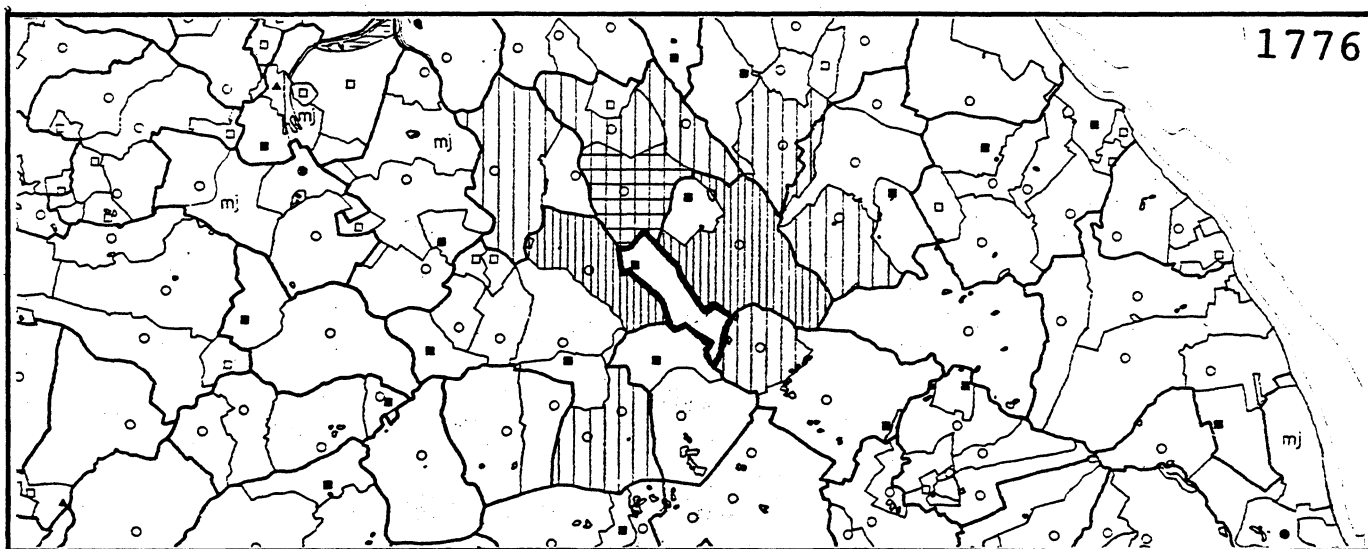
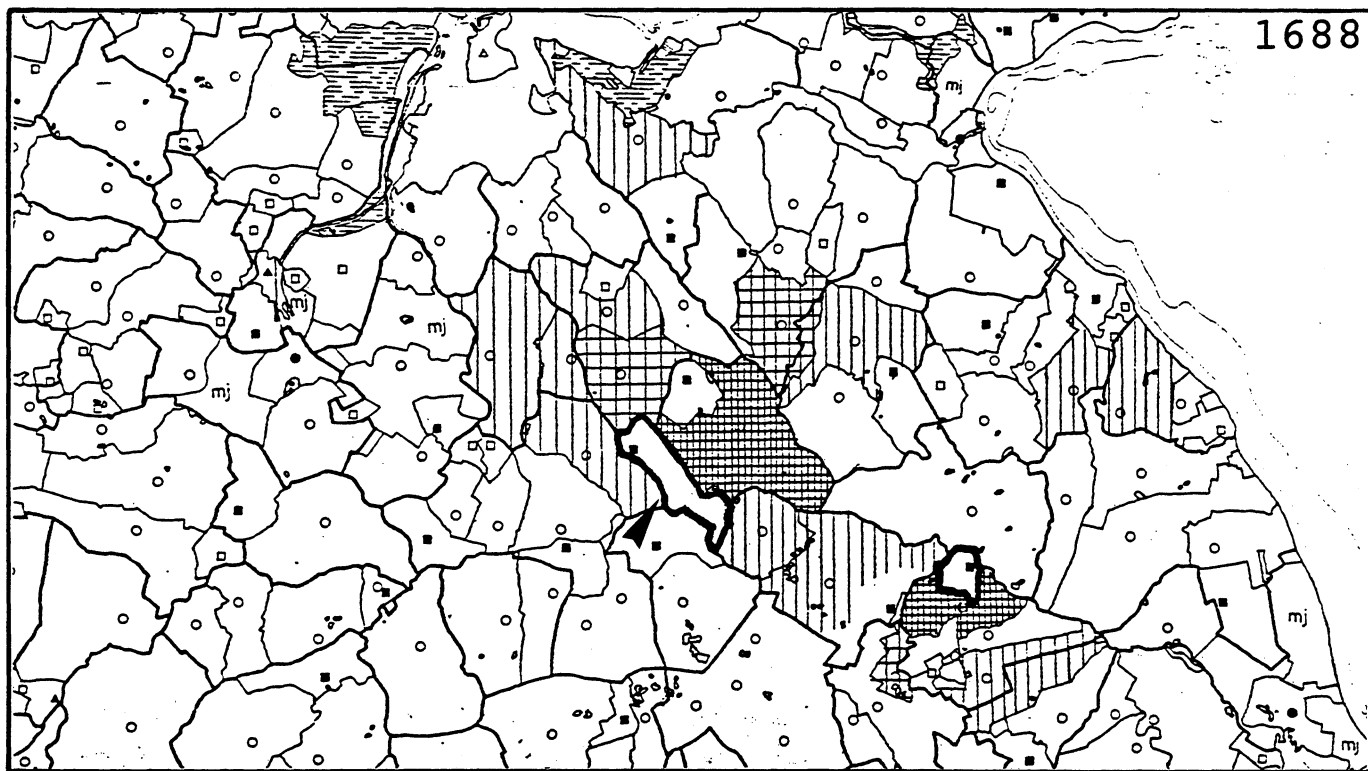
Sanderumgård

Fraugdegård

Hårkenave

Tving

39



Østergård

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Munkebo	Sogn: Munkebo
-----------------	---------------------------	----------------------------	-------------------------

Navn: Østergård	Tidligere navn: Kiilsgård. Kiil.
---------------------------	---

Bemærkninger: Østergård hed oprindelig Kiil. Gården nævnes første gang i formen Kiil 1470, ca. 1600 kaldes den Kiilsgord.
Navnet betegner formentlig et kileformet markstykke.
Fra 1664 kendes gården under navnet Østergård.

Anlægstidspunkt: 1500-tallet	Anlægsform: enestegård
--	----------------------------------

Ejere: 1584 Anders Kaas 1643 Christian IV 1645 Ulrik Christian Gyldenløve 1658-70 Gyldenløves kreditorer 1670 Hans Hansen Osten 1676 Nicolaus Brüggemann 1783 Ulrich de Roepstorff 1801 Christian Schmidt 1891 C.A.Oldenburger 1895 O.Suhr 1922 Udstykningsforeningen for Fyns og Sjællands stifter. 1923 Hovedparcellen M. Boel 1983 Hans og Marianne Fischer Boel	Fælles ejer med nabogården Ulriksholm 1643-1730
---	--

Historiske tildragelser: Efter Christian IV's køb af det senere Ulriksholm forsøgte han at samle de omkringliggende hovedgårde og deres jordtilliggende. Således opkøbte han Østergård 1643.
--

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Munkebo	Sogn: Munkebo
-----------------	--------------------------	----------------------------	-------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen ligger sydøstligst i anlægget og består af en enkeltliggende nordøst-sydvestgående bygning. Avlsgårdens fire sammenbyggede fløje udgør sammen med nogle mindre enkeltliggende fløje og hovedbygningen et firefløjet anlæg. Mod nordøst ligger en mindre vinkelbygning.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af skov og kystlinie.

Placering: Centralplaceret. **Orientering:** Ager/eng-orienteret.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:**

Mod nord ligger der en mølle, ellers er der ikke aftegnet nogen bygninger i ejerlavet.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 306 ha.

Antal marker: 4 **heraf i årlig brug:** 2

b. **Dyrket areal år 1682:** 93 tdr. + 98 tdr.^{*)}ld. **Vangebrug:** 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon:	23	1. + 2. bon:	76	eng:	18	skov:	17	græs:	6
	8*		25*		0*		0*		

Bemærkninger: *) Trellerup by nedlagt under Østergård 1688.
1683: hollænderi med 100 malkekøer.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Sletten. Moræneflade. Israndsbakker mod nordøst. Hedeslette.

Jordbund: Overvejende moræneler med mindre områder med smeltevandssand.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er kun naturligt afgrænset ved fjorden og mod vest.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Munkebo	Sogn: Munkebo
-----------------	---------------------------	----------------------------	-------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har samme grundflade og beliggenhed som før.</p> <p>Avlsgården har gennemgået visse ændringer, bestående af ændringer i længden og tilføjelser af flere mindre bygninger.</p> <p>Møllen ligger der ikke længere.</p> <p>Bebbyggelsesgraden er blevet ændret ved fremkomsten af en del spredtliggende gårde og huse.</p> <p>Andre anlæg: Haven har samme udstrækning som før.</p> <p>Skove og vådområder: Gærderne i forbindelse med skovarealerne er velbevarede.</p> <p>Ikke-ager arealer: Hovedparten af skovarealerne er bevaret, men vådområderne er blevet opdyrket.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X	X	Opført 1731, kælderen stammer muligvis fra en tidligere bygning. Restaureret 1924. Restaureret 1924-25.
<p>Tidspunkt for ændringer: Hovedparten af ændringerne i ejerlavet er sket efter 1884, dog ses en del af vådområderne allerede at være blevet opdyrket eller beplantet med skov på dette tidspunkt.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Munkebo	Sogn: Munkebo
-----------------	--------------------------	----------------------------	-------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	17 70 ¹⁾	18 38 ²⁾	18 70	1903	1956	
Tønder høstkorn				26	51	25	53	52	25	
Bemærkninger: 1) excl. skovskyld på 3 tdr.htk. 2) excl. Trellerup jorder.										

Fæstegodset

			1662	1688 ³⁾	17 70	18 38	18	1903		
Tønder høstkorn				529	337	166				
Bemærkninger: 3) incl. fæstegodset til Ulriksholm.										

		1644	1662	1688 ³⁾	1778	1838	18	1903		
Antal gårde		8		75	53	26				
Heraf i hovedgd. sognet				13	12	5				
Antal huse		7		13	1	53				
Heraf i hovedgd. sognet				1	0	7				
Fæsteenheder ialt		15		88	54	79				
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1778	1838			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods		9	7			
Heraf samlinger på min. 3 gårde		6	5			
Antal egaliserede samlinger af gårde		4	5			

Høveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 39

Hoveriets omfang pr. gs. gård:

a) pløjedage

b) spandage 51 årligt i så- og høsttid
26 - resten af åretc) gangdage 230 - i så- og høsttid
109 - resten af året

Bemærkninger:

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Munkebo	Sogn: Munkebo
-----------------	---------------------------	----------------------------	-------------------------

Udviklingsbeskrivelse**a. Indtil cirka 1800:**

Hovedgården Kiil (senere Østergård) nævnes første gang som hovedgård i 1584. I 1511 var Kiil to bøndergårde. Samtidig nævnes nabohovedgården Trellerupgård, der skabtes ved sammenlægning af to bøndergårde i landsbyen Trellerup. De to godser erhvervedes i 1640'erne til Ulriksholm, der nedlagde Østergård, Trellerupgård og de 4 resterende gårde i Trellerup. I 1664-matriklen noteres Trellerupgård som afbrudt på nær et hus, og Østergård som øde på nær 2 huse. Østergård takseredes da til 36 tdr.htk. Senere genoprettedes Østergård, og i 1730 udskiltes Østergård med Trellerup-jorden fra Ulriksholm. I 1778 udgjordes ejerlavet herefter af Østergård 26 tdr.htk. med Trellerup jord 25½ td.htk. og 3½ td.htk. skovskylvd.

Det dyrkede areal var i 1682 191 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var for Østergård middelgod, medens Trellerupjorden dog havde yderst ringe bonitet. Der var gode eng, skov og overdrevs ressourcer til hovedgården, der i 1683 havde et hollænderi med 100 malkekøer.

I 1644, da Østergård erhvervedes til Ulriksholm, bestod det beskedne gods af 8 gårde og 7 huse. Ved adskillelsen af de to godser i 1730 blev Østergård tillagt fæstegodset i Munkebo, Agedrup og Seden sogne. I 1778 var tilliggendet på 53 gårde og 339 tdr.htk., godt arronderet med 4 egaliserede landsbyer Agedrup, Vester Kærby, Bullerup og Seden. Siden egaliseredes tillige gårdgrupperne i Munkebo og Dræby. Hver bys gårde blev ved udskiftningen gjort lige i hartkorn, og til husene lagdes hver 3 skp.htk. I 1679 erhvervedes jus patronatus til Munkebo kirke. O.1730 oprettedes hospitaler i Seden og Munkebo.

I 1751 "flyttedes" Østergård fra Kølstrup til Munkebo sogn.

Den nuværende hovedbygning opførtes umiddelbart efter delingen i 1730.

b. Efter cirka 1800:

Østergård hovedgårdsejerlav var o.1800 på 306 ha. O.1905 opgøres arealet næsten uændret, nemlig til 300 ha, hvoraf 219 ha var ager, 11 ha eng og 65 ha skov. Østergård blev solgt i 1922 til udstykningsforeningen. Der blev ved den lejlighed udstykket 128 ha, hvorefter hovedparcellen blev solgt videre. I 1985 opgøres arealet til 204 ha. Formindskelsen var sket på ager/eng-arealet.

En pæn del af fæstegodset blev solgt fra lige først i 1800-tallet. I 1844 var der dog endnu 166 tdr.htk. tilbage, fordelt på 26 gårde og 63 huse. Hovedparten af disse var beliggende i hovedgårdssognet Munkebo, og i de tilstødende Marslev og Agedrup sogne. Østergård ejede dog også 8 gårde i den fjernere liggende by Seden. Af de 5 byer, hvor Østergård ejede 3 gårde eller flere, var de alle fem egaliserede. O.1905 blev gården drevet af 6 faste folk og 16 daglejere.

Hovedgårdstaksten lå på o. 50 tdr.htk. i hele 1800-tallet. Opgørelsen fra 1844 på 25 tdr.htk. må skyldes, at Trellerup jorderne ikke var medregnet. Efter den omtalte delvise udstykning i 1922 faldt taksten drastisk. I 1956 opgøres den til 25 tdr.htk. Jorden var o.1770 delt op i 4 marker, hvoraf 2 var besæet årligt. I 1905 var der 7 marker, hvoraf 1 var brak og 2½ lå med kløver og græs. Østergård havde på dette tidspunkt i modsætning til de fleste andre hovedgårde ingen mælkeproduktion. Der var derimod en betydelig opfedning af kvæg og fåredrift. Besætningen var på 2 køer, 180 stk. ungkvæg og kalve, 20 heste og 125 får og lam. Det foregående år var der blevet solgt 150 fedesvin. Der var på dette tidspunkt også en del frugttræer ved hovedgården.

Østergård havde o.1905 Munkebo konge- og kirketiender.

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Munkebo	Sogn: Munkebo
-----------------	--------------------------	----------------------------	-------------------------

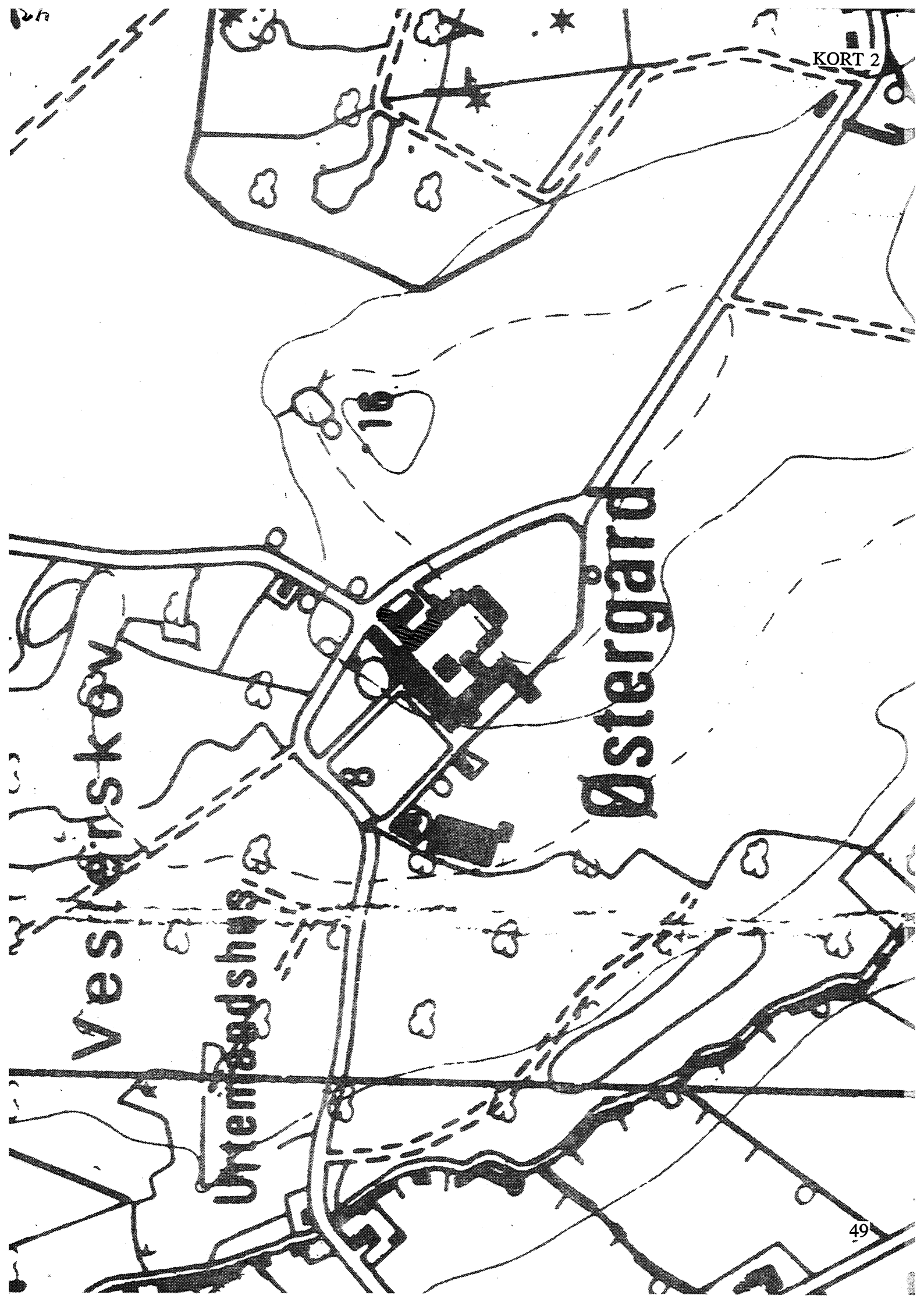
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:** stor interesse

- Østergård er oprettet o.1580 af to bøndergårde. Den indlemmedes i 1644 under storgodset Ulriksholm. Ved delingen i 1730 tillagdes Østergård i alt 54 tdr. htk. hovedgårdstakst, herunder den nedlagte landsby Trellerup med Trellerupgård. Gården er centralplaceret i sit ejerlav og engorienteret. Gården havde gode eng- og skovressourcer og et stort hollænderi i 1683.
- Godstilliggendet var uhyre beskedent i 1644. Ved delingen i 1730 tillagdes Østergård godt 50 fæstegårde, godt arronderet i nabosognene. Godset oprettede to hospitaler og havde jus patronatus (patronatret) til Munkebo kirke. Fæstegodset frasolgte i løbet af 1800-tallet, og i 1922 blev godset delvis opløst ved udparcellering af husmandskolonien Trællerup.
- Hovedbygningen opførtes i 1731 umiddelbart efter godsdelingen.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype med mange udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: stor interesse.

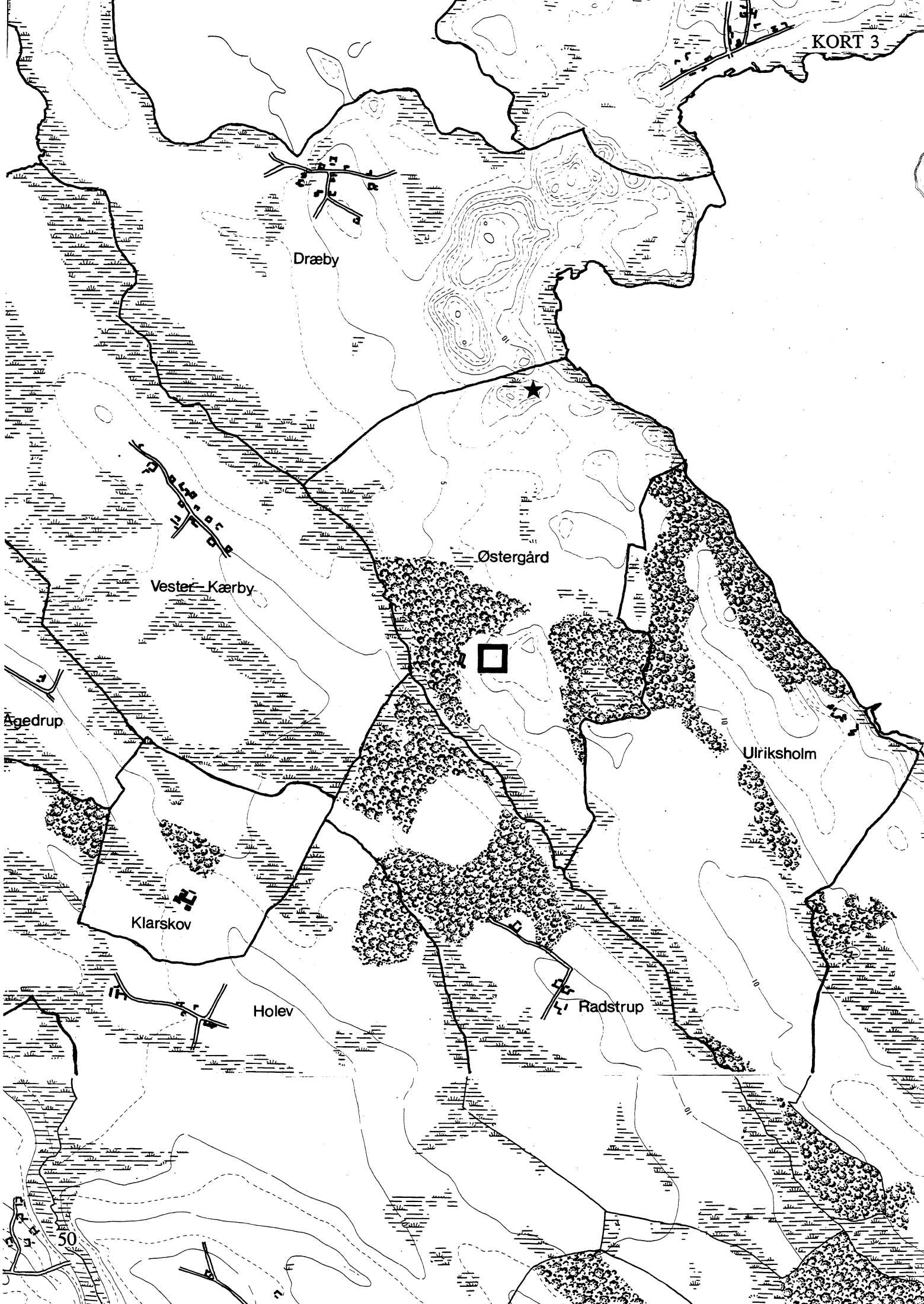
- Hovedbygningen er velbevaret, og ladegården delvis bevaret. Haveanlægget er bevaret.
- Ejerlavets bebyggelsesgrad er ændret ved fremkomsten af en husmandskoloni. Vådarealerne er opdyrket, men skovarealerne er bevaret.
- Særlige relikter: -
- Arkæologiske interesser: tomten af landsbyen Trellerup og Trellerupgård.



Åstergård

Vestvæniskølv

Urtenrådsby





MUNKEBO

KERTINGE NOR

Dråby

Vester-Karby

Østergård

Hølev

Møllejævet

Ulriksholm

Ørnfelt

Radstrup

Hølevgård

Klarskov

Bækskov

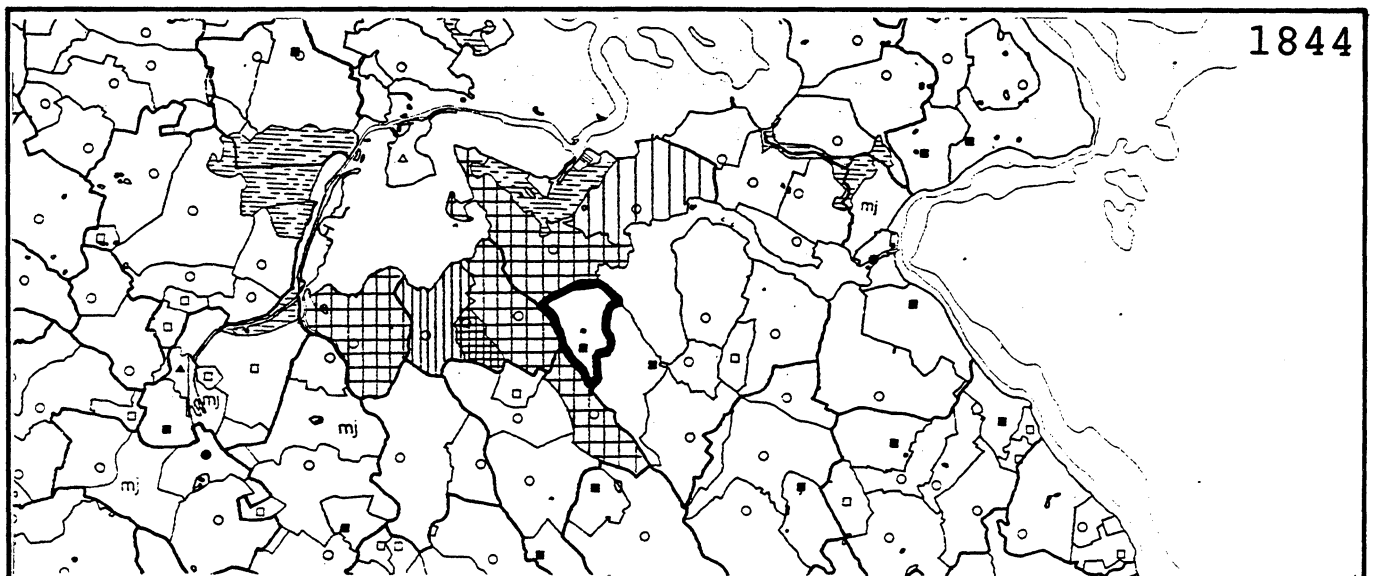
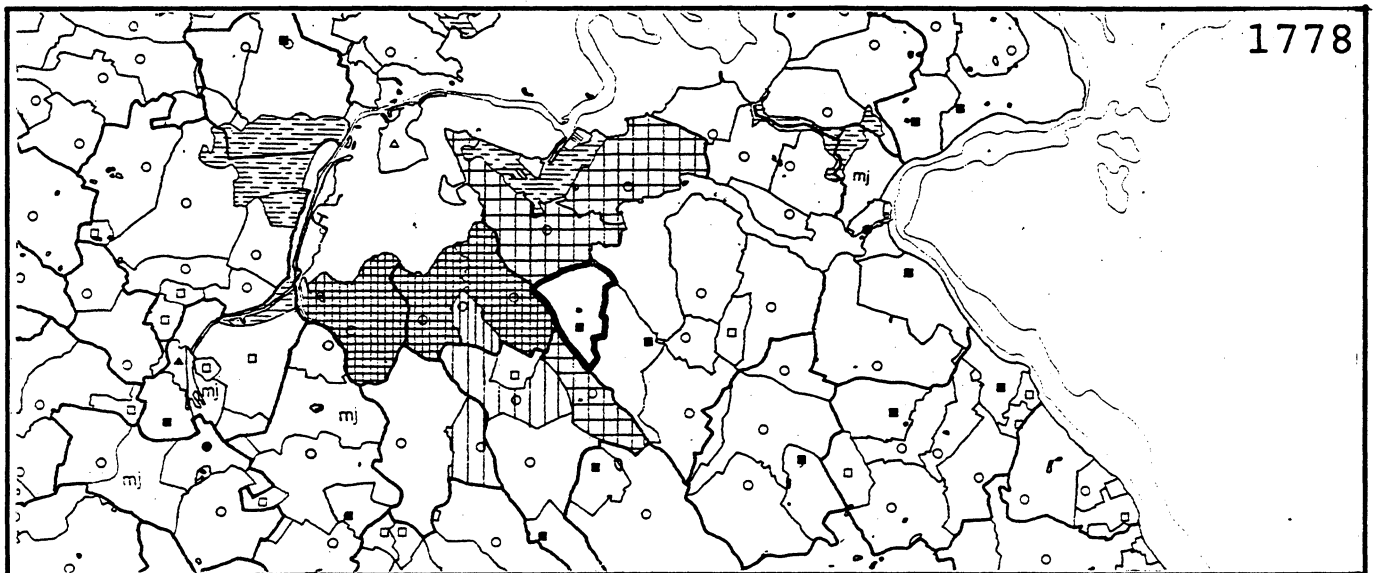
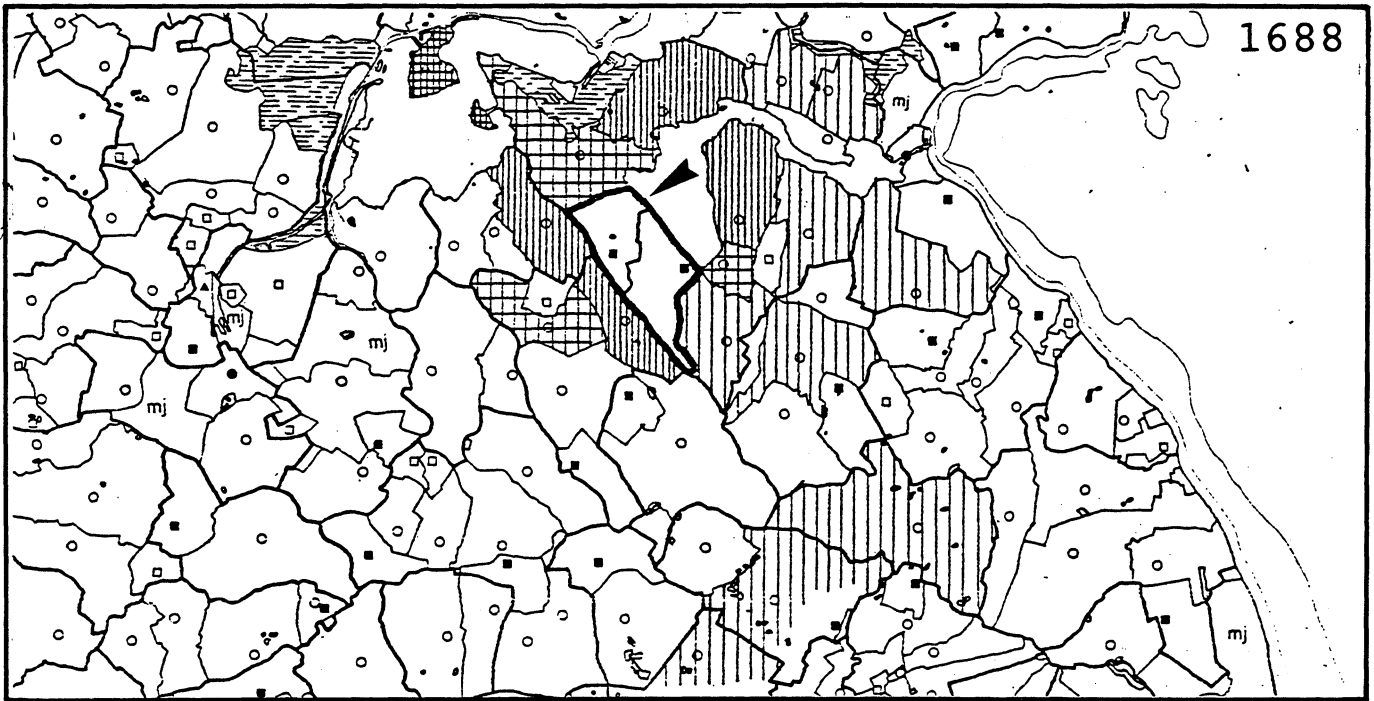
Marslet

Birkely

Rådbæk

Spejlslyng

Geisskov



KULTURHISTORIE

1. Landsbyregistrering i Fyns Amt, foreløbig orientering, 1983
Landsbyregistrering i Fyns Amt, Historiske forhold, 1983
 - 1.01 Assens Kommune
 - 1.02 Bogense Kommune
 - 1.03 Broby Kommune
 - 1.04 Egebjerg Kommune
 - 1.05 Ejby Kommune
 - 1.06 Faaborg Kommune
 - 1.07 Glamsbjerg Kommune
 - 1.08 Gudme Kommune
 - 1.09 Haarby Kommune
 - 1.10 Kerteminde Kommune
 - 1.11 Langeskov Kommune
 - 1.12 Marstal Kommune
 - 1.13 Middelfart Kommune
 - 1.14 Munkebo Kommune
 - 1.15 Nyborg Kommune
 - 1.16 Nr. Åby Kommune
 - 1.17 Odense Kommune bind 1 og 2
 - 1.18 Otterup Kommune
 - 1.19 Ringe Kommune
 - 1.20 Rudkøbing Kommune
 - 1.21 Ryslinge Kommune
 - 1.22 Svendborg Kommune
 - 1.23 Sydlangeland Kommune
 - 1.24 Søndersø Kommune bind 1 og 2
 - 1.25 Tommerup Kommune
 - 1.26 Tranekær Kommune
 - 1.27 Ullerslev Kommune
 - 1.28 Vissenbjerg Kommune
 - 1.29 Ærøskøbing Kommune
 - 1.30 Ørbæk Kommune
 - 1.31 Årslev Kommune
 - 1.32 Aarup Kommune
2. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan, Supplerende oplæg vedrørende udpegning af bevaringsværdige landsbyer og sikring af kirkeomgivelser. juni 1984. Udgået.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplanlægning Kulturhistoriske forhold, 1984
4. Landskabsarkitektonisk registrering af hovedgårde, 1988
5. Vand- og vandkraftsudnyttelse på Fyn, 1989
6. Landsbyer med særlige bevaringsinteresser, 1992
7. Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt, Skemaer og kort.
 - 7.01 Kerteminde Kommune, 1994
 - 7.02 Faaborg Kommune, 1994
 - 7.03 Odense Kommune, 1995
 - 7.04 Assens Kommune, 1995
 - 7.05 Bogense Kommune, 1995
 - 7.06 Svendborg Kommune, 1995
 - 7.07 Tranekær Kommune, 1995
 - 7.08 Hårby Kommune, 1995
 - 7.09 Gudme Kommune, 1995
 - 7.10 Glamsbjerg Kommune, 1995
 - 7.11 Egebjerg Kommune, 1995
 - 7.12 Ejby

NATURFORVALTNING

Fredninger / beskyttet natur

1. Registrering af kirkeomgivelsesfredninger i Fyns Amt, 1980
2. Oversigt over fredede arealer og naturfredningslovens beskyttelses- og byggelinier i Fyns Amt 1981 Udgået.
3. Oversigt over vandløb omfattet af naturfredningslovens § 43 I Fyns Amt, 1983 Udgået.
4. Fredninger i Fyns Amt, 1989
 - 14.1 Nordlige fredningskreds
 - 14.2 Sydlige fredningskreds
 - 14.3 Vestlige fredningskreds

Planlægning

1. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan oplæg, juni 1983. Udgået.
2. Forslag vedrørende udbygning af det rekreative hovedstinet, 1984.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplan foreløbigt tryk, 1986. Udgået.
4. Fredningsplanlægning, Handlingsprogram, forslag 1987. Udgået.
5. Fredningsplanens Handlingsprogram, 1989
6. Fredningsplan, 1991.

Registrering / overvågning / pleje

1. Oversigt over biologiske interesseområder i Fyns Amt, 1981
2. Stævningssskove på Langeland, 1988
3. Naturpleje 1987, 1988.
4. Naturpleje 1988, 1989.
5. Overvågning af fuglelokaliteter i Fyns Amt, 1989.
6. Overvågning af fugle i Fyns Amt 1988, 1990.
7. Naturpleje 1989, 1990.

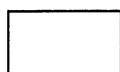
8. Overvågning af padder i Fyns Amt 1988, 1990.
9. Stævningssskove på Fyn, 1990
10. Moser i Fyns Amt - Nyborg Kommune, 1991
11. Moser i Fyns Amt - Tommerup Kommune, 1991
12. Moser i Fyns Amt - Odense Kommune, 1992
13. Moser i Fyns Amt - Faaborg Kommune, 1992
14. Strandenge i Fyns Amt, 1993
15. Insekter i Naturplejen, 1995
16. Slåning af Vejkanter, 1995
17. Moser i Fyns Amt - Marstal og Ærøskøbing kommuner, 1995

Henvendelse vedrørende publikationer kan ske til:

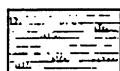
**Fyns Amt, Natur- og vandmiljøafdelingen,
Ørbækvej 100 5220 Odense SØ, tlf. 6556 1000**

Signaturforklaring

Kort 3



Agerland



Eng/mose



Skov



Bakkeoverdrev



Hovedgård med voldgrav



Hovedgård



Voldsted



Gård



Mølle



Teglværk



Smedie



Hus



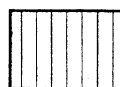
Kalkovn

Kort 5

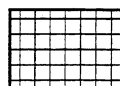
Ejerlavskort med påtrykte ejersignaturer



Hovedgårdstakst



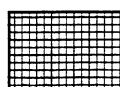
0-25%



25-50%



50-75%



75-100%